

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• ב"תבא •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד | בכח התפילין מקדשים
את כל החושים
מילתא חדת"א

יב | עלילת שקר - אך מוצרקות
ניצוץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ב | הכנה לתפילה ע"י
יראה ושמחה
אוצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובהרת בחיים • אביר יעקב • מכתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישיבים

ירושלים - נהריה

ארץ זבת חלב ודבש

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש" (דברים כו טו)

הקשה הרמב"ן, וכי היכן מצוינו שנשבע הקדוש ברוך הוא לאבותינו על זה, והרי בכל ההבטחות שנאמרו לאבות הקדושים על הארץ הקדושה בחומש בראשית, לא נזכר כלל כי ארץ זבת חלב ודבש היא.

על כך מתרץ הרמב"ן תירוץ פשוט, כי מאחר ובזמן האבות הבטיחם ה' שיירשו בניהם את הארץ, ובעת ההיא היתה זבת חלב ודבש, ממילא בכלל ההבטחה יש כאן גם שתהא הארץ זבת חלב ודבש בעת שיירשוה.

ועוד תירץ שם, כי 'לאבותינו' האמור בכתוב אינו לאברהם יצחק ויעקב, אלא ליוצאי מצרים, להם נאמר בפרשת שמות (שמות ג ח): "וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההוא וגו' אל ארץ זבת חלב ודבש".

אכן יש להקשות על תירוץ אלו, כי סוף סוף, מאחר וארץ ישראל זבת חלב ודבש היא, מדוע באמת לא נזכר ענין זה בהבטחה לאבות הקדושים.

ונראה לפרש על פי מה שכתב הר"ק רבי יחזקאל מדעעש זיע"א בספרו כנסת יחזקאל, כי שמע אשר בכמה מבתי ישראל קונים חלב עכו"ם, או ששולחים משרתת נכרית להשגיח על החליבה, ולא שליח יהודי, וזהו איסור גמור, כמו ששנינו במשנתנו (עבודה זרה לה): כי חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו - אסור.

ואמנם טוענים רבים כי אין ברירה, משום שלא יוכלו להשיג חלב ישראל. אך באמת אין זו טענה כלל, כי יהודי החפץ להחזיק בתורת ה' ולהיות יהודי כשר לא יעלה על לבו להקל מחמת טענה כזו.

וכאן מוסיף רבינו וכותב חידוש נפלא; ומייסד כי גם במצרים היה החלב יקר המציאות. ומשום כך משבח הקדוש ברוך הוא את ארץ ישראל בהיותה ארץ זבת חלב ודבש, כי במצרים לא היה להם חלב. ואמנם ודאי היו פרות גם במצרים, אלא שחלב ישראל לא היה.

אכן, הקדוש ברוך הוא משלם במידה כנגד מידה, וכמאמר רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א על הפסוק (תהלים קכא ה) "ה' צלך", כי ה' נוהג עם האדם כצל הזה, וכפי שעושה הוא - כך עושה ה' עמו. לכן, בזכות שנוהרו ישראל במצרים מחלב עכו"ם, הבטיחם ה' כשיצאו משם להביאם אל ארץ זבת חלב.

והטעם, כי הנה נאמר בגמרא (חגיגה יג.) כי הדבש והחלב רומזים לתורה הקדושה, כמו שנאמר (שיר השירים ד יא) "דבש וחלב תחת לשונך". וקודם לכן מובא שם בגמרא מאמרו של רבי אמי, "אין מוסרין דברי תורה לנכרי, שנאמר (תהלים קמו כ) 'לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום'".

אם כן, במידה כנגד מידה, כיון שנוהרו ישראל מחלב עכו"ם ובישולי עכו"ם, זכו לתורה הנמשלת לחלב ודבש, ואינה נמסרת לנכרים.

לפי זה נוכל להשיב תשובה נפלאה על קושייתנו האמורה; כי אכן, בתחילה לא היו ישראל ראויים למעלה זו של ארץ זבת חלב, אולם לאחר שנוהרו מחלב עכו"ם במצרים בתוך הנסיון הגדול שהיה להם בזה - זכו למתנת ארץ זבת חלב ודבש, במידה כנגד מידה.

(מתוך "ענינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

חקל יצחק | רמז למדת ההנצחה הנצרכת בראש השנה שעל ידה אין לדינים מקום לחול
נאות הדשא | התעוררות י"ג מכילין דרממי בחדש אלול מחליש את כח הדינים בראש השנה
פרי צדיק | קריאת הקללות בשבת זו - 'תכלה שנה וקללותיה' כדי שבשבת הבאה יהיה 'תחל שנה וברכותיה'
מאור ושמש | עקר הנחת רוח מעבודת ה' קשה היא מתוך שמחה
ערבי נחל | הרגשת השמחה לאחר הכניעת הלב
דברי תורה | קיום מצות התפלה בשמחה
פלא יועץ | הכנה לתפלה על ידי יראה ושמחה
משנת הרמ"ל | תפלה בשמחה פועלת בודאי
אוצר מכתבים ומאמרים | שמחה של מצוה ותפלה מעמק הלב בפשיטות
מאורות הגדולים | אמינות ברכות השחר בשמחה
פתוחי חותם | המנוחה האמתית היא בעולם הבא
דרשות תורת מרדכי | באור 'פי' וזכר כל הנשפחות אתה הוא מעולם'
לקוטי מוה"ר"ן | בעבודתו יתברך נשים לנגד עיניו רק אותו היום ואותו השעה
קדשת לוי | יש להשם יתברך תענוג גדול מהחזו"רים בתשובה שאף שהם מלאים עון הם מתלהבים לעבודתו
שם משמאל | יש להתפונן ולציר במחשבה את עבודת הקדש של חדש תשרי
לקוטי שיחות | קיום המצות בדרך הליכה והתקדמות
רזא דשבת | פעמים שהאדם פועל לעצמו פתיחת השפע ומפסיד זאת מחמת שדוחק את השעה לחפש מקורות אחרים
סדר הזמנים | 'אלול' מלשון אל, תשות כח | האדם נעשה בעיני עצמו כאין ואפס על ידי חשבון נפשו ומעטיר לפני הקב"ה
פרי צדיק | גם מי שנכשל חלילה בדברים חמורים אין לו להתנאש אלא מעתה ייטיב מעשיו וה' יגמור בעדו
דברי בינה | על ידי השמחה והתחזקות אין יכול הדיו לחול על האדם
גאל ישראל | הפרת הטוב הפרטית בליל הסדר
בן פדהצור | המקום מצות בשמחה מקבל שכר גם בעולם הזה
אבני שהם | ברכות האחדות זכו ישראל לתורה ולקנימה בשלמות
ברכת יצחק | נתינת מתנות קנה לכהנים צדיקים
דרשות בן איש חי | ברכת הקב"ה לישראל בלתי אמצעי
בני דוד | ירידת הברכות בזמן ובמקום הראוי
אמרי שפר | מנוסת העמים לקראת ישראל
בני דוד | קטרוג על ישראל על ידי הגרים
ויאמר שאול | השתתפות בצער השכינה
כסף נבחר | הפאת הלשון המסתרת ומקפת בשתי חומות
בית פרץ | מלוי אותיות רעהו בגימטריא קמין 'לשון'
בדרך אלשוף | ארוך מכה רעהו בסתר לא נאמר כפשוטו על הפאה, שהרי שמעון דחף את יוסף לבור
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
יב

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:
חוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

קו מענה הלכה
02-803-9999
או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
שירות למייל האישי | הצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

נושאים בפרשת כי תבא

הכנה לראש השנה

חקל יצחק

רבי יצחק אייזיק מספינקא זיע"א

רמז למדת ההכנה הנצרכת בראש השנה שעל ידה אין לדינים מקום לחול

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשיתה וישבת בה (כו א.). יש לומר על פי מה שכתב באמרי יוסף פרשת בהר מהבעל שם טוב זי"ע אשר לבא למדת הכנה אין שום עצה רק לבקש מהשם יתברך שיתן לו מדת הכנה, עין שם מה שפרש בזה.

והנה בתקיעת שופר בראש השנה אמרו חז"ל (ראש השנה כו:) דהמצנה הוא בכפופין שיהיה השופר כפוף, וכתב הטורי זקב בסימן תקפ"ו (ספ"א) דכפוף הוא יותר מצנה משל איל, והטעם על כרחי צריך לומר כדאיתא בגמרא (סו) דכל מה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי.

ויש להסביר הענין על פי מה שכתב באמרי יוסף פרשת נח דכל השקראת הדינים חס ושלום הוא רק על מי שהוא בחינת יש, דהינו שמחזיק את עצמו לבעל מעלה, אבל מי שהוא בעיניו שפל ונבזה אזי אין מקום להשקראת הדינים חס ושלום, כי על דבר שהוא אין ואפס אין הדינים יכולים לשורות, עין שם בדבריו הקדושים.

ועל כן בראש השנה שהוא יום הדין הגדול והנורא, צריכין להיות כפוף אין ואפס כדי שלא יהיה מקום להדינים לשורות. וגם כבר הבאתי כמה פעמים מהספר ברית שלום דב' רומז למדת הדין וה' למדת הרחמים.

הרמז בפסוק 'והיה כי תבוא אל הארץ'

וזה פרוש הפתוב. והיה, דהינו ראש השנה, שהצורף של תשרי הוא 'והיה', כי תבא אל הארץ – למדת הכנה, שיהיה נחשב בעיניו כמו הארץ שהפל דורסין עליה, אשר ה' אלקיך נתן לך – שמדה זאת הוא רק מתנת השם יתברך, וירשיתה – שתירש המדה הזאת, ועל ידי זה וישבת בה – שתעשה מב' ה', שתתקן מדת הדין למדת הרחמים, אמן כן יהי רצון:

נאות הדשא

רבי חנוך העניף מסוכטשוב זיע"א

התעוררות י"ג מכילין דרחמי בחדש אלול מחליש את כח הדינים בראש השנה

ענין אלול לפני ראש השנה, הגיד כבוד קדשת אבי אדמו"ר זצלה"ה (בעל השם משמואל זיע"א), דבזהר הקדוש (ח"ג ק:) כי בראש השנה דינין קשין מתעברין מן עלמא, ולזה הקדים חדש אלול, שי"ג מכילין דרחמי נפתחים מאליהם, ומחמת זה אין הדינים הקשים דבקים כל כך, ונפרדים בראש השנה כמוץ יסער מגרן.

פרשת בכורים רמז לאדם לעורר לבו קדם חדש תשרי

וכעין רמז לזה היא פרשת הבכורים שקוראים אותה לפני ראש השנה, והיא הארה לאדם שלא ישב בחבוק ידים, וישפיל וידע שהגיעה עת מכשרת להכין את לבבו לירחא שביעאה, באשר קדמה שכינתא ואתיא.

משמים מעוררים את האדם אף אם אינו מטהר | באור בת קול יוצאת מ'מהר' חורב'

וכן הדבר באדם, שאף אם הוא נמצא במצב שעוד מצואתו לא רחץ, הנה קול דודי דופק לפעמים על מיתרי לבו לעוררהו מתרומתו. ועל זה אמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ב) בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ואיתא בספרים הקדושים (תולדות יעקב יוסף ראה בשם הבעש"ט) שמנה באים הרהורי תשובה בלב אנשים, ואף אלה הרחוקים מלהיות מארי דחושבנא יתעוררו לפעמים ואינם יודעים בשביל מה.

וכבוד קדשת אבי אדמו"ר זצלה"ה דקדק בלשון בת קול יוצאת מ'מהר' חורב', הלא עתה אין בהר חורב שום קדשה יתרה ומעלה נוספת לעמת שאר ההרים. ואמר, כי הפרוש הוא דאורייתא מחכמה עלאה נפקת (וזהר ח"ב סב.), ועל כן בת קול זו שרש מוצאה ממקום העליון ביותר, ולכן בכחה לעורר נרדמים. ואולי התעוררות זו הבאה ממקור עליון לא היה בכחו של האדם להתעורר מתרומתו כדי להטהר מזהמתו.

באור נחמד במה שנטל יעקב אבינו מאליהו אות ו' כמשכון על בשורת הגאולה

וכבר אמר כבוד קדשת אבי אדמו"ר זצלה"ה דבר נחמד, במה שאמרו חז"ל (רש"י ויקרא כו מב) שיעקב אבינו לקח אות וא"ו מאליהו כמשכון שיבא לבשר

גאלת בניו. כי אות וא"ו נקראת בזהר הקדוש (ח"ג ב.) אות אמת, ועל כן אף שיש מקטרגים על ישראל, הרי במדת האמת, שהיא הנקדה הפנימית, מתברר שהקטרוג יחול על עשו כיון שהוא הגורם בנזקין, ועל כן כל עוד שאין ישראל נגאלין הוא כאלו חס ושלום האמת נעדרת, כיון שלפי מדת האמת צריכים להגאל, וזהו הערבון שנטל מאליהו.

עבודת האדם בחדש אלול לבדק היטב את פנימיות לבו

והנה מדת האמת נותנת שכל איש פרטי צריך למדוד ולשקל את מעשיו, וזה על ידי התדרה לתוף עמק הדין, ולא לפי שטחיות המעשים אלא בפנימיות, בלי הונאת עצמו ואחרים. וזוהי עבודת האדם בחדש אלול קדם יום הדין, להשגיח היטב היטב בתוף פנימיות לבו.

אף הקב"ה שופט ביום הדין לפי פנימיות לב איש ישראל שאינה מתקלקלת לעולם

ומוכן שפמים הפנים אל פנים, כן השם יתברך שופט ביום הדין לפי הנקדה הפנימית שבלב איש ישראל שאינה מתקלקלת לעולם, וכל הרע הוא מפאת הגלות, ועל כן השם יתברך צופה ומביט כל מסתרי לבב ישראל, כמו שנאמר 'אם יצר עין הלא יביט' (תהלים צד ט). ומנה עצמו בזה הישועה לפי עמק מדת המשפט:

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלגלן זיע"א

קריאת הקללות בשבת זו - 'תכלה שנה וקללותיה' כדי שבשבת הבאה יהיה 'תחל שנה ובכרותיה'

אמר רבנו הקדוש זצלה"ה (רבי מרדכי יוסף מאין ביצה זיע"א), דלכן נקרא שבת שקדם פסח שבת הגדול, מפני שבשבת זה גדל קדשת הפסח הבא אחריו, והוא ראש המועדים, ולכן נקרא השבת שקודם לו שבת הגדול.

וכן בשבת שקדם ראש השנה כבר כלול בו קדשת ראש השנה, ואז כבר תחל השנה ובכרותיה, ולכן קורים בשבת שקדם שבת אחרונה שקדם ראש השנה הפרשת קללות שבמשנה תורה, ואז יהיה תכלה שנה וקללותיה, ובשבת הבאה שהוא שבת שקדם ראש השנה יהיה תחל שנה ובכרותיה (אות יג):

תפלה בשמחה

מאור ושמח

רבי קלונימוס סלמן עפ"י שינוי זי"ע א

עקר הנחת רוח מעבודת ה' כשהיא

מתוך שמחה

עקר עבודת ה', הן בתורה הן בתפלה, צריך שתהיה מתוך שמחה, כמאמר הכתוב 'תחת אשר לא עבדת וגו' בשמחה ובטוב לבב מרב כל' (כח מז), וזהו עקר נחת רוח לפניו יתברך, כשישאל משמיעין קולם בתורה או בתפלה מתוך שמחה וחדנה, ועבודת ה' הנעשה מתוך עצבות הוא פוגם מאד בעולמות העליונים, ולכן הזהירו חז"ל (ברכות לא.) שלא יתפלל אדם לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות (פרשת שמות):

ערכי נחל

רבי דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל

הרגשת השמחה לאחר הכניעת הלב

ובדרבך אגב בארתי מאמר רז"ל (ברכות ל.) מאי דכתיב (תהלים ב יא) 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברגדה', במקום גילה שם תהא רגדה. ודבר זה צריך באור, כי ודאי קושית המקשה היה איך יתקבצו יחד גילה ורגדה, כי מי אשר יראה ורעד יבוא בו אין שמחה בלבו, ואם כן מה הועיל בתרצו וצדיק הקושיה במקומה.

והענין הוא, כי גם באמת צריך להבין למה חייב להיות התפלה בשמחה (ברכות לא.), וכי עומד לפני המלך לבקש על נפשו ישמח, אדרבה הוא מחייב להיות מלא הכניעה ושפלות ולב נשבר, ולשמחה מה זו.

אכן הענין, כי באמת התפלה עקרה בשברון לב ודחילו ורחימו, ואז על ידי כל דבור יוצא ניצוץ קדוש ומתדבק בדבור ההוא, וכאשר הדבור ההוא היה ביראה ופחד הטוב מצד אל האהבה, אזי הדחילו ורחימו הם ב' כנפים, ומביאין תכף הדבור ההוא לגבהי מרומים בלי עכוב פידוע.

ועל ידי הדבור ההוא, בא לשם הניצוץ הקדוש ההוא, ונעשה שם שמחה גדולה, כמשל הכן מלך שכתבתי שם, שהיה כמה שנים בשביה, ובבואו לאביו נעשה שמחה גדולה, ואז נרגש השמחה ההוא ללב האיש ההוא, ויש לו הרגשת שמחה גדולה, נמצא שאי אפשר להרגיש השמחה אלא אם כן מתחלה היה נרא ורועד, דאם לא כן צדיק לא בא הדבור ההוא עם הניצוץ ההוא לפני ה'.

ואין ענין השמחה כאשר טועים ההמונים, שהולך לבית הכנסת מתוך עסקיו בהבלי עולם, והוא מלא בשמחה ומתפלל

כך, וסובר שמתפלל בשמחה, כי זה שטות ושגגה, אלא התפלה עקרה ביראה ורעד, והרגשת השמחה בא ממילא וכאמור.

ולזה אמרו 'מאי דכתיב עבדו את ה' כו', ואיך אפשר שיתקבץ באדם אחד ענינים הללו ללבו יחדיו, ולזה תרצו דהכי קאמר, במקום גילה שם תהא תחלה רגדה, לומר שבאמת אי אפשר לשמחה אלא אם כן היה שם מתחלה רגדה, ואחר כך מרגיש השמחה ממילא (פרשת תזריע):

דברי תורה

רבי חיים אלעזר ממנוקאטש זי"ע א

קיום מצות התפלה בשמחה

בכתר שם טוב בשם רבנו הקדוש בעל שם טוב זי"ע כתב, וזה לשונו: התפלה כשהיא בשמחה גדולה, בודאי יותר חשוב ומקבל לפני יותר מתפלה ועצבות ובכיה, ומשל על זה, כשעני שואל ומבקש ומתחנן לפני מלך בשר ודם בבכיה גדולה, אף על פי כן אינו נותן לו אלא דבר מועט, אבל כשהשר מסדר לפני המלך שמחה גדולה ומתוך השבח מבקש גם בקשתו, אז נותן לו המלך מתנה מרבה כמו שנותנין לשוררות, עד כאן לשונו הקדוש.

ולכאורה יפלא הדברים, דהא מבאר פמה פעמים בפסוקים ובגמרא ובהרה הקדוש כי תפלת העני וצעקתו ובכיתו חשובה ופועלת יותר, מרוב קדוש אשכנן ואת דבא (ישעיה נז טו), וזהו שכתב יתברך שמו מגביה שפלים עד מרום, ומאשפות ירים אביון, וגם שצרי דמעות לא ננעלו גם בעת שכל השערים ננעלו חס ושלום, ויש לכאורה על זה חבילות קושיות.

אך למען דעת ולהבין קצת אמרי קדוש רבנו הגדול הבעל שם טוב זי"ע אשר בצלו נחיה ושרש דבריו מקמור האמת, יש לומר לפי מה שכתבתי בעזרת השם יתברך בדברי תורה (תניינא אות ה) כי תפלה צריך לכוון לשם מצות תפלה למאן דאמר מצות צריכות כונה.

ועל כן צריך להיות שלא לשום כל מגמתו שיעשו בקשתו על ידי תפלתו, רק צריך להיות לשם שמם לקים מצות עשה, דעבודה שכלב זהו תפלה (תענית ב.) [וכו'].

וכיון שמצות עשה צריך להיות בשמחה וכמו שכתבו בשם רבנו האריז"ל שאמר שזכה לכל המדרגות על ידי קיום המצות בשמחה רבה, על כן שפיר אמר גם להכתנתו רבנו הבעל שם טוב זי"ע כנ"ל כי על ידי תפלה בשמחה זוכין יותר,

יען שמקיים מצות עשה דתפלה בשמחה, ותנאי התפלה שתתקבל הוא בשעת קיום המצוה, וזהו גם המצות עשה דתפלה בשמחה לקימה.

וגם על ידי שמספר שבחו של הקדוש ברוך הוא קדם התפלה, וכמו שכתב שם הלשון כנ"ל (מכתר שם טוב) 'כשהשר מסדר לפני המלך שמחה גדולה ומתוך השבח' וכו' הינו בפסוקי דזמרה וכיוצא מקדם, שצריך להיות בודאי בשמחה, ועל ידי זה תפלתו נשמעת ביותר כנזכר.

וכן נמצא באמת החלוק בסדורי האר"י ז"ל, כי בעת פסוקי דזמרה וכיוצא צריך להיות בשמחה, רק בשעת הזכרת עונותיו צריך להיות דואב ונעצב ומתחרט, וכן בשעת חצות לבכות ולהתחנן אבל זולת זה צריך להיות בשמחה כנודע (מהרורא תשיעאה, אות כט):

פלא יועץ

רבי מרדכי דב מהורניסטרופול זי"ע א

הכנה לתפלה על ידי יראה ושמחה

הדרבך שיזכה האדם לבחינת תפלה בשלמות, מבאר בדברי רז"ל (ברכות ל: לא.) אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש, ומתוך שמחה של מצוה. בחינת הכבוד ראש הוא בחינת הכניעה, שיגיע האדם על ידי שיתבונן בשפלות עצמו, כאשר ידע איניש בנפשו את פרטי מעשיו, ויהיה לבו נשבר בקרבו באמת. **ובחינת** שמחה של מצוה הוא, שיתבונן בגדלות הבורא ברוך הוא אשר אלף אלפין ישמשונה וכו', והיש מספר לגדולתו, וכלם עוזין באימה וביראה, ומזה יגיע האדם ליראה גדולה איך שהוא בריה קלה ומעוטה עומד לפני תמים דעים, ומזה עצמו ישמח לבו על שזכה לומר שירות ותשבחות למלך גדול ונורא ברוך הוא וזוכה לעשות רצון קונו, על דרך 'ששים ושמחים לעשות רצון קונם' (פרשת וישב):

משנת הרמ"ל

רבי משה יהודה ליב מסאטוב זי"ע א

תפלה בשמחה פועלת בודאי

מהלל אקרא ה' ומן איבי אנשע (תהלים יח ד.) שעקר עבודת השם יתברך ברוך הוא הוא בשמחה ובחדנה, כי אם אדם מבקש תפלתו בעצבות, אין לו בטחון שישמע השם יתברך לתפלתו. אף אם מתוך שמחה הוא מבקש להשם יתברך, לזאת ממילא בא בקשתו, וזה 'מהלל' מרב הלל וזמר 'אקרא ה'', ממילא 'ומן איבי אנשע':

ברכות השחר בשמחה, ואחר כך יאמר לנפשו הודות לאל אמרתי ברכות השחר, וישגי חשק על להבא לעבוד עבודת ה', וילך בעבודת ה' כל היום.

ואם יעמד משנתו חס ושלום במרה שחרה, ויאמר ברכות השחר גם כן במרה שחרה, ואחר כך יאמר לנפשו או לנפשי כי לא כלתי לאמר אף ברכות השחר, אז ילך אצלו כל היום בלא שום עבודת ה' חס ושלום:

נגד רצונו, כי הקדוש ברוך הוא שומר האדם כשמבקש בלב שלם (מכתב כב):

מאורות הגדולים

בשם נבי אהרן מסרלין זיע"א

אמירת ברכות השחר בשמחה

חשבת דרכי ואשיבה רגלי אל עדתיך (תהלים קיט נט). 'חשבת' פרוש לשון חשיבות, הינו כשיקום משנתו ואמר

פרשת כי תבא

'ודוי' הוא על דברים שאינם טובים. **אמנם** הפונה שהודוי קאי על אמרו 'ולא שכתתי', הן אמת עשיתי כל דברים טובים, אבל 'לא שכתתי' אז איך זאל עס אינגאנצען אוועקמאכען, שהרי כשעושים דבר טוב צריכים לשפח ממנו תכף ושללא להתגאות בזה:

היום הזה ה' אלקיך מצוה לעשות את החקים ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך (כו טז)

לקוטי מוהר"ן

בפי נחמן מברסלב זיע"א

בעבודתו יתברך ישים לנגד עיניו רק אותו היום ואותו השעה

'היום הזה ה' אלקיך מצוה לעשות.' 'היום' אם בקלו תשמעו (תהלים צה ט). זה כלל גדול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום, הן בעסק פרנסה והצטרבותו, צריך שלא יחשב מיום לחברו כמובא בספרים, וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותו השעה. כי כשרוצין לנגס בעבודת ה', נדמה להאדם כאלו הוא משה פבר, ואי אפשר לו לשא משה פבר כזו.

אבל כשיחשב שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משה פבר. וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום, לאמר מחר אתחיל, מחר אתפלל בכונה ובכח כראוי, וכיוצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי. 'היום' אם בקולו תשמעו, 'היום' דיקא, והבן (תורה ערב):

וזו היא נחלה שאין לה הפסק, לכן זו היא השמחה השלמה, אם זכית לה, וירשתה וישבת בה, דזו היא הירשה והישיבה העקרית:

לא עברתי ממצותיך ולא שכתתי (כו יג)

דרישות תורת מרדכי

בפי מרדכי מוויזשניץ זיע"א

באור 'כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם'

שמעתי מאבי אדוני זקני מורי ורבי ז"ל שאמר פעם בשם הרב הקדוש מבארדיטשוב זי"ע לפרש 'כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם' (תפילת ימים נוראים), שהשם יתברך זוכר את אשר האדם שוכח, בין במצות ובין חלילה בעברות.

שאם מקים האדם איזה מצוה, והוא זוכר מה שעשה ומחזיק טובה לעצמו ומתגאה בקרבו בשביל זה, אזי שוכח השם יתברך מזה. ולהפוך, אם עובר עברה חלילה, ואינו מרפה ממנו תכף, רק תמיד נזכר שמשל עליו לתקן מעשיו, ברחינת 'וחטאתי נגדי תמיד' (תהלים נא ה), אזי שוכח השם יתברך מזה.

אולם מי ששוכח מעשה המצוה מחמת שאין המצוה תופסת מקום אצלו שיתגאה משום כך, יצן שיודע שאפלו יוסיף פהנה וכהנה עדן לא יצא ידי חובתו כלפי מעלה, אזי זוכר השם יתברך את מעשהו.

הרמז ב'לא עברתי ממצותיך ולא שכתתי'

וספר אבי אדוני זקני מורי ורבי ז"ל, שהרב מקראלי (האדמו"ר מסאטמאר שהיה רב בקראלי) אמר לפרש בזה מה שאומרים בודוי מעשר **לא עברתי ממצותיך ולא שכתתי**, והקשה וכי איזה ודוי הוא זה, הלא אדרבה, מונים כאן רק דברים טובים – 'עשיתי ככל אשר צויתני וכו'', והלא

אוצר מכתבים ומאמרים

בפי יהודה אריה ליב מגור זיע"א

שמחה של מצוה ותפלה מעמק הלב בפשיטות

ואתה אחי, האמן לי שאין דרך קל להחזיק בעבודת השם יתברך רק בשמחה של מצוה, ובתפלה מעמק הלב בפשיטות, הן בסדר התפלה והן בלשון פשוט, או אף במחשבה בלבד, רק שיהיה באמת ובציון להיות המבקש ולקיים רצון הקדוש ברוך הוא, וכל הבקשה צריך להיות רק לקבל על עצמו על מלכות שמים שלא לעשות

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה (כו א)

פתוחי חותם

בפי יעקב אביחצירא זיע"א

המנוחה האמתית היא בעולם הבא

אפשר לרמז, דכא משה רבנו עליו השלום לעורר לכל אחד ואחד מישראל להתכונן ולהכין לו צידה לאותו עולם, שהוא עולם המנוחה והשלמה, וכמו שאמר התנא (אבות פ"ד מ"ו) יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה. משום דלא שייך קורת רוח והנחה ושלמה כי אם בעולם הבא, אבל בעולם הזה לא שייך שם מנוחה וקורת רוח, דאם ישבע הרבה קוץ בנפשו, ואם ירעב מאס חיו, ואם יהיה ממצע עדן יש לו אנוחה שלא השלים רצונו. **והכא** נמי אם יש לו עשר הרבה, כל ימיו בדאגה, דשמא יפסיד המון ההוא או יגנב, וכמו שאמר התנא (שם פ"ב מ"ו) מרבה נכסים מרבה דאגה. אם כן, לא שייך קורת רוח ומנוחה בעולם הזה בשום אופן, והמנוחה והקורת חיים האמתיים הם בעולם הבא. **ועל** זה בא משה רבנו עליו השלום להזהיר לכל ישראל ולומר לו: הרחק עצמך מהבלי העולם הזה, כי לריק אתה יגע, כי יצרך משיאך ומטרידך בהבלי העולם בטענת שתמצא מנוחה ותהיה מנוכדי ארץ, כי כשתתבונן בדבר תבין ותשכיל כי אין שום מנוחה בעולם הזה כמו שאמרנו, והמנוחה לא שייך כי אם באותו עולם, שהוא עולם המנוחה האמתית.

השמחה השלמה כשיזכה לעולם הבא

וזהו והיה כי תבוא אל הארץ, 'ויהיה' לשון שמחה. וכך אומר לו, שמחה לך כשתבוא אל הארץ היא ארץ חיים שהיא עולם הבא, וזו היא השמחה השלמה, שהיא שמחה בלי שום דאגה. והארץ הזאת שהיא ארץ חיים, היא אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה,

ולזה צריך הרגל רב. ונקבע לזה חדש
אלול, וכולי האי ואולי (תרע"ב):

והלכת בדרכיו (כח ט)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

קיום המצות בדרך הליכה והתקדמות

החדוש בהצוות בדרך הליכה בדרךיו שלא
נתפרש בשאר המצות הוא –
'והלכת', הינו, שאפן קיום המצות צריך
להיות בדרך הליכה.

יתכן שמקמים מצוה ואף על פי כן
נשארים לעמד באותו מקום –
באותו מעמד ומצב כמו שהיה לפני קיום
המצוה. ועל זה בא הצווי 'והלכת' –
שקיים המצות יהיה באפן שיפעל הליכה
בהאדם המקימן; לצאת ממצבו הקודם
ולתעלות למדרגה נעלית יותר.

וכיצד פועלים להיות 'והלכת' – על ידי
'בדרכיו': קיימה של כל מצוה הוא
בגלל היותה דרכו של הקדוש ברוך הוא,
ומקיימה בכדי 'להדמות בו יתעלה', ואז
פועלים המצות עליו ענין ההליכה (והלכת).

ואף על פי שקיים המצות פועל בודאי
זכור בהאדם המקים את המצות
בכל אפן שמקימן, גם כאשר אינו מקים
בכף את הצווי המיוחד 'והלכת בדרכיו'
(ועד שאפלו כאשר מקים מצוה באפן חזק יורד ד' שלא
לשמה, גם אז פועלת המצוה עליו), ועל ידי כל
זכור הולך האדם ממצבו הקודם – הרי
ענין זה הוא בהעלם; ואלו הצווי 'והלכת'
הוא – לקיים המצות באפן כזה שירגש
בגלוי שעל ידי המצוה נעשה אצלו 'והלכת'.

'ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה'

על הפסוק 'ונתתי לך מהלכים בין העמדים
האלה' (זכריה ג ז), מבאר בחסידות,
שמלאכים, וכן נשמות קדם וידידתן למטה,
נקראים 'עומדים', ואלו נשמות למטה, על
ידי זה שמקיימים תורה ומצות, נקראים
'מהלכים'.

ומבאר שאף על פי שגם מלאכים,
ומכל-שכן נשמות למטה,
עולים תמיד בעלוי אחר עלוי, מכל מקום
נקראים 'עומדים', פיון שעליותיהם הם
בסדר והדרגה, וממילא הם בהגבלה:

כל עליה היא בערך להמדרגה הקודמת,
ויכל שתגדל מעלת המדרגה שנתעלו
אליה, הרי היא עדין קשורה ושיבת
להמדרגה התחתונה שבה עמדו בתחלה.
ולכן נקראים 'עומדים', שעומדים עדין
במקום אחד: גם על ידי העליות היותר

הוא מתפאר מאד בישראל ואומר, כל
שבועים אמות הם כסילים ושוטים, וישראל
בחר לו יה. וזה שכתוב 'וה' האמירך היום
להיות לו לעם סגולה כו' על כל הגוים
אשר עשה, ואם תאמר למה ברא אותם,
לזה אמר שברא את הגוים 'לשם ולתפארת
ולתהלה', שייכל להתפאר בישראל.

והנה התפארות הוא לבוש, שהשם יתברך
ברוך הוא מתלבש בתפארת, ונתכנה
התפארת בשם לבוש כמו שנאמר (שמות כח
ב) 'ועשית בגדי קדש כו' לכבוד ולתפארת'.
וזהו 'יכבש עונותינו', רצה לומר 'כבשים
ללבושך' (משלי כו כו), דהינו תפארת, פרוש
שמתפאר עם עונות, לאמר איש עון כזה
יעבד אותו, נמצא מתפאר הקדוש ברוך
הוא עם העונות, וזהו 'יכבש עונותינו',
שהתפארת מכנה בשם לבוש שהקדוש
ברוך הוא מתלבש בתפארת ההוא.

וזהו 'מעביר ראשון ראשון' (ר"ה יז), פרוש
שלחוטט הזה הקדוש ברוך הוא
מעביר ראשון ראשון העונות, והטעם, ד'כף
הוא המדה' פרוש לבוש, דהינו התפארות
שמתפאר הקדוש ברוך הוא עם עונותינו,
רצה לומר וכן הוא המדה תפארת, שהקדוש
ברוך הוא מתפאר עם עונותינו ולכן מעביר
ראשון ראשון, אמן:

הסכת ושמע ישראל (כו ט)

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

**יש להתכונן ולציר במחשבה את עבודת
הקדש של חדש תשרי**

הסכת ושמע ישראל. ובספורנו פרש,
ציר במחשבתך, כמו (עמוס ה כו)
'את סבות מלככם' [עיינ רבי אברהם בן
עזרא ורד"ק שם. המלבי"ם].

הנה זה למוד גדול לכל הבא להטהר,
שטרם יקרב לכל דבר לעשותו, הן
בתורה ובתפלה, וכן אפילו בדבר הרשות,
לא יהיה נבהל לעשותו טרם יציר בעצמו
היטב את הדבר ההוא וצורתו ותועלתו.
וזהו (ברכות ל:) 'חסידים הראשונים היו
שוהין שעה אחת ומתפללין'. ואפילו כשבא
לשמע דברי מוסר, יציר בעצמו מקדם מה
הוא בא לעשות. וזהו 'הסכת ושמע' שאפילו
לשמיעה צריכין לציר מקדם:

ונראה דזוהי הכנת אלול קודם ראש
השנה, לבלי יקרב לעבודת החדש
השביעי אלא בהכנה וציר מקדם במחשבתו
לפני מי הוא עומד ועובד עבודתו שבלב,
ותקיעת שופר ויתר מצוות שבחדש תשרי.

**וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה
כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו, ולתתך
עליו על כל הגוים אשר עשה לך תהלה
ולשם ולתפארת וגו' (כו יח-יט)**

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מבנימין זיע"א

**יש להשם יתברך תענוג גדול מהחזרים
בתשובה שאף שהם מלאים עון הם
מתלהבים לעבודתו**

וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה
כו' ולתתך עליו על כל הגוים אשר
עשה לך תהלה ולשם ולתפארת. הנה בבאור
הפסוק אין קשור תיבות 'אשר עשה לשם'
כו' לתבת 'על כל הגוים', מהראוי היה
לכתב בתחלה התבות 'לשם' כו'.

ויבאר על דרך מאמר חז"ל (ברכות לד):
מקום שבעלי תשובה עומדין אין
צדיקים גמורים יכולין לעמוד שם וכו'.
ויבאר עוד מאמר חז"ל (יומא פו): גדולה
תשובה שדונות נעשו לו כזכיות. להיות
כי יש שני מיני עבדים, אחד שרואה תמיד
פני המלכות ועובד אותו, ואחד שאינו
רואה תמיד פני המלכות אף מעורר עצמו
לעבד את המלכות, ואינו מבקש מאת
המלכות ההצטרפות שמגיע לעצמו, אף
בקשתו שיהיה יכול לעבד אותו.

והנה זה שעובד אותו כף שאינו מבקש
ההצטרפות שנוגע לעצמו, רק
בקשתו לעבד אותו תמיד, ומפנה עצמו
מכל עסקיו ומשעבד נפשו אל ה', זהו
מכון בפסוק 'תפלה לעני כי יעטף' (תהלים
קב א), רצה לומר, זו התפלה שהוא לצרף
עצמו, דהינו 'לעני', שהוא צריך לפרנסה,
'כי יעטף' לשון אחור, והוא מאחר אותו
ואינו מבקש אותו, רק 'לפני ה' ישפך
שיחו', דהינו שייכל להיות תמיד לפני ה'
ולעבד אותו, הגם שיש לו דאגת פרנסה
אף על פי כן משעבד נפשו לה'. והנה אז
יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול, ואומר
ראו אדם מלא עון כזה, מלא לבו לדבר
גדול כזה לעבדני, ושם בעבודתו כל כף.
וזה שאמרו מקום שבעלי תשובה עומדים
אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד שם,
כי מבעלי תשובה יש להקדוש ברוך הוא
תענוג גדול, שהוא איש בער, ועד השתא
הלך בדרכי כסיל, והשתא יתלהב כף
לעבודתו. ומשום הכי גדולה תשובה
שדונות נעשין לו כזכיות, כי מחמת גדל
התענוג של הבורא ברוך הוא עושה לו
מדונות שלו זכיות.

והנה כאשר הקדוש ברוך הוא משגיח
על ישראל ועל האמות, ורואה
שאין האמות עובדין אותו, הקדוש ברוך

ורצו אליו והעירוהו וחרזה בו נשמתו, ושאלוהו על מה זה, ואמר להם שלמד אז את עצמו למות, כי המיתה בא פתאום אל האדם ונתבהל, לכן למדתי למות.

באור הפסוק 'ושבח אני את המות' וגו' על דרך מעשה הנ"ל

ועל דרך זה אמרתי פרוש הפסוק (קהלת ד ב) 'ושבח אני את המות' שפיר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה, פרוש הפסוק משבח אותן אנשים אשר עוד מן החיים - שהמה עודם בחיים היו מתים, כלומר שהיו לומדים את עצמם למות כנ"ל. **ולפי** זה נאמר גם כן הטעם מה שהחדש הזה נקרא בשם אלול, כי כבר אמרתי אשר רק העצה הנכונה, הזאת בלחוד הוא אל האדם, שיעמד בראש השנה לפני הקדוש ברוך הוא בבחינת אפס - ראה נא עמידתנו דלים וריקים, והנה אלול הוא לשון אל, לכן קוראים החדש אשר לפני ראש השנה בשם אלול משום שילמד האדם את עצמו בכל החדש הזה שיהא אפס בעיניו בכדי שיוכל להיות בראש השנה בבחינת אפס.

ועוד טעם לזה, כי לא בשופטני עסקינו, רק באותן אשר היראת ה' נגע בלבם ומשגיחים על עצמם ומתקנים מעשיהם בחדש הזה, והרי נחשבים הם בעיניהם כלא וכאפס, ולכך פאשר עשו והתנהגו את עצמם בחדש זה, כן בחנו גם כן לעשות ולהתנהג כך גם בחדש תשרי ובחדש מרחשון - עד שהם נעשין בעיני עצמם לאפס גמור ואומרים 'השליף על ה' יתברך' (תהלים נה כג).

התנהגות האדם בחדש אלול גורמת שיכל עליו להמשיך ולהתנהג כן בשאר חדשי השנה | מעשה מכלל המתאר את תועלת ההתמדה היומיומית

כאשר ארע מעשה באחד שהיה לו שור גדול והיה שוקל ארבע מאות ליטרות, ולא היה שום איש יכול להגביהו, והוא בעצמו היה מגביהו, ושאלוהו מפני מה כך, ואמר כי בעוד שהיה זה השור עדין קטן היה מגביהו בכל יום, ולא עבר אפלו יום אחד שלא היה מגביה אותו, אם כן על ידי יום אחד לא נתגדל כל כך הרבה וכבר יותר מפאשר היה ביום אתמול, ולכך היה יכול להרימו בכל יום - עד שאפלו עכשו שפיר הוא שוקל הרבה גם כן יכול הוא להגביהו.

וכן הוא גם כן כאן, אם הוא מתנהג בחדש אלול בבחינת אפס, שוב הוא בוחן גם בחדש השני להתנהג כך וגם בחדש השלישי, עד שיגמור ומספם בלבו 'השליף על ה' יתברך'.

וצריך לדיק פונת כפל הלשון 'ובאו עליך' והשיגך'. ובסיפתא דשמיא תפרש, כי חס ושלום יכול להיות, שאחרי בקשות ותפלות פועל האדם שיפתחו לו שערי ההצלחה והשפע נשפע לו אל מקומו. **ועל** ידי הפסקות בשחון האמתי, הולך לחפש הצלחות במקום אחר, בחינת כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו (ברכות ד-ט), וגם שמה לא מחכה על הצלחתו שיבוא, ושכך ובא אל מקומו הראשון, ואז כבר הגיע שפעת ברכתו להמקום שברח משם. **והקדוש** ברוך הוא מברך את בני ישראל 'ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך', ששיגו אותך במקומך ולא תברח מפני הברכות כנ"ל אלא שיבואו הברכות אליך והשיגך כדי שנוכל לקיים 'כי תשמע בקול ה' אלקיך':

חדש אלול

סדר הזמנים

רבי ישכר דב מזוואלבראד זיע"א
'אלול' מלשון אל, תשות כח | האדם נעשה בעיני עצמו כאין ואפס על ידי חשבון נפשו ומעטיר לפני הקב"ה שיקבלו ברחמים

אלול הוא מזל בתולה, הינו תשוב כח פאשה, וכלומר כשאדם מחשב עם נפשו חשבון הטוב ורואה כמה חלף ועבר עליו כל השנה, ונשבר לבו בקרבו בראותו כי הוא ריק מכל מעשה טוב שאין לו כלל, על ידי זה תשוב כחו פאשה ונעשה בעיניו אפס [א נישט], והוא מתפלל לפני הקדוש ברוך הוא - רחם עלי והושיעני, כי אפס אני ומה עושין עם אפס כמני [א נישט], ואתה בגדל רחמיך שמדת הרחמים היא בלי גבול תרחם אף על ריק [א נישט] כמני. **לפיכך** קוראים לאותו חודש 'אלול', שהוא לשון אל, וגם שהוא מזל בתולה, הינו תשוב כח פאשה, לרמוז לאדם שרק בבחינה ובאפן זה דיקא הוא יכול עתה לבוא לפני הקדוש ברוך הוא לבקש ולהתחנן על נפשו, הינו כשנחשב בעיני עצמו לאין ואפס ותש כחו פאשה.

מעשה נשגב שארע עם המגיד מקוץ ניץ זיע"א

כמעשה שהיה פאשר עשה המגיד ז"ל מקאזניץ נשואין לנכדו, והיה דרכו שקודם החפה סגר עצמו בחדרו על שעה מועטת, ואז לפני החפה זו שהה שם זמן גדול, והיה העולם מתבהלים ופחדו על זה והלכו לראות מה זה. וארע שלא היה הדלת סגור, ופתחו וראו שהיה שוכב על מטתו ונשמתו היתה פורחת לצאת,

נעלות, אינם נעתיקים לגמרי מהמדרגות התחתונות שלפני זה.

ואלו 'מהלכים' (העליו שפעשה בהנשמות לאחר ירידתן למטה) פרושו, שהעליות הם למעלה מסדר וללא הגבלה: בעלותם להמדרגה היותר נעלית כבר נעתיקו לגמרי ואין לשם שיכות להדרגא שעמדו בה מקדם לכן.

על קיום המצות להביא את האדם להתעלות בלתי מגבלת

ומזה מוכן, שהפרוש ד'הלקת בדרךיו' הוא, שקיום המצות יהיה באפן כזה שעל ידם יתעלה באפן בלתי מגבל, שזהו המעבר מגבול לבלי גבול, שאז הרי הוא 'מהלך'. **אמנם**, הנכרא הוא הרי מגבל, ואם כן: א, כיצד יכול על ידי עבודתו המגבלת להתעלות בלי גבול? ב, ואם הוא אכן מגיע לבלי גבול, כיצד יכול להשאיר נכרא מגבל? לכאורה צריך להתבטל ממציאותו.

ועל זה נאמר 'הלקת בדרךיו' הינו, להתקשר עם דרכיו של הקדוש ברוך הוא (על ידי קיום המצות בגלל היותן דרכיו של הקדוש ברוך הוא, כנ"ל). וכיין שהקדוש ברוך הוא הוא 'נמנע הנמנעות' ונושא הפכים, ביכולתו יתברך לקשר גבול עם בלי גבול יחדיו. א, שנכרא, על ידי עבודתו המגבלת יהיה אצלו הענין ד'הלקת', שיעלה בעליו בלתי מגבל, ב, וגם לאחר עלייתו הבלתי מגבלת ישאר במציאותו המגבלת.

בכדי שהמצוות יהיו 'דרכיו' של הקדוש ברוך הוא, שיהיה בהם כח בלתי מגבל - הרי זה על ידי זה שאצל האדם העובד קשור קיום המצות עם עצם נשמתו, שהיא 'חלק אלקה ממעל ממש', בלי גבול. **ועל** ידי זה שהאדם העובד ממשיך עצם נשמתו בהמצוה פריטית דחננון כו' (שהיו הפרוש ד'אף אתה חנון, אתה חנה רחום, אתה חנה חסיד' (ספרי עקב יג), 'שאתה בעצמך (עצם הנפש) תהיה חנון ורחום וחסיד'), והינו (בפסוקה) שמקיים את המצות מצד אמונה פשוטה ומסירת נפש (שלמעלה משעם ודעת) שבאה מצד עצם הנשמה - אזי פועל גם שבענינים שלו דחננון רחום וחסיד, נמשך הקדוש ברוך הוא בעצמו, 'הקדוש ברוך הוא נקרא חנון, הקדוש ברוך הוא נקרא רחום, הקדוש ברוך הוא נקרא חסיד' (ח"ד עמ' 1131 ואילך):

ובאו עליך כל הקללות האלה וירדפוך והשיגוך (כח מה)

רזא דשבת

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א
פעמים שהאדם פועל לעצמו פתיחת השפע ומפסיד זאת מחמת שדוחק את השעה לחפש מקורות אחרים

• חזק ונרתחזק •

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלבלין זיע"א

גם מי שנכשל חלילה בדברים חמורים
אין לו להתנאש אלא מעתה ייטיב
מעשיו וה' יגמור בעדו

איתא בלקוטי תורה מהאריז"ל פ"ק
זו, שענין התשעים ושמונה קלות
שבפרשה זו הם תקון על פנים הברית עין
שם. ויש לומר שלרמז זה הפסטה של
סדרה זו הוא הששית ממספר השבע
דנחתא, שהוא מרמז על בחינת קדשת
יסוד צדיק יסוד עולם.

ולזה מתחלת הפסטה (ישעיה ס א) 'קומי
אורי כי בא אורח' וגו', וכדוע
שבחינת אור מרמז על קדשת הברית,
כאמרו ז"ל (תענית טו). לא הכל לאורה
וכו', צדיקים לאורה כמו שנאמר (תהלים צו

(יא) 'אור זרוע לצדיק', וצדיק הוא השומר
הברית כידוע.

ועל זה הבטחה בפסטה זו, לכל
יפל לב האדם עליו גם אם ארע
לו שפגם בעסק הזה, אל יאמר בלבו נואש
חס ושלום, כי יש תקנה אם רק ישים על
לבו מעטה להיטיב דרכיו, ויתעורר בעצמו
לכנס להקדשה ולהאיר עליו אור קדשה
זו, כמו שנאמר 'קומי אורי' שהוא ענין
התעוררות לקדשה זו מצד האדם. כמו
שאמרו (בר"ל א) על אברהם אבינו עליו
השלום, עד שאתה מאיר לפני מאספוטמא
בא והאר לפני בארץ ישראל, ועל ידי זה
'כי בא אורח וכבוד ה' עליך ורח', שה'
יתברך יגמר בעדו להאיר עליו קדשה זו
שיבוא לתכלית התקון:

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מבניאל זיע"א

על ידי השמחה והתחזקות אין יכול
הדין לחול על האדם

עקר העבודה להשם יתברך הוא בשמחה,

וכמו שכתוב 'תחת אשר לא עבדת את
ה' אלקיך בשמחה וגו' (כח מז), וכל זמן
שהאדם הוא מחזק את עצמו בשמחה
ואינו נפל לעצבות חלילה, אזי לא יוכל
שום כח הרע לחול עליו, ואפלו כשנגזר
עליו חס ושלום איזה גזירה, אזי על ידי
השמחה הוא ממתיק כח הדין מעליו וכו'.

והנה אבינו אב הרחמן, בראתו כי חס
ושלום נגזר עליו רעות, אזי השם
יתברך עוזר להאדם שיוכל להחזיק עצמו
בשמחה, וכאשר יש לו להאדם שמחה
אזי לא יוכל כח הדין לשלט בו חס
ושלום, כי על ידי השמחה הוא ממתיק
כח הדין מעליו כנ"ל.

וזה שאיתא בשלחן ערוך (תקצו א): אוכלים
ושותים ושמחים – להראות שאנו
בטוחים שנצא בדימוס. אף שראש השנה
הוא יום הדין, אף על ידי השמחה, מה
שאנו מתחזקים ברחמי השם יתברך – בזה
גופא אנו מעוררים כח הרחמים עלינו,
ומבטלים את כח הדינים והמקטרגים, ואנו
יוצאים בדימוס:

אוצרות גאוני הדורות

ולביתך אתה וכלוי והגר אשר בקרבך (כו)
(יא)

בן פדהצור

רבי מנצור מרוקו זצ"ל

המקום מצות בשמחה מקבל שכן גם
בעולם הזה

מוזבא במדרש (ילק"ש רמז תתצב), 'ושמחת בכל
הטוב', 'אין טוב אלא תורה, שנאמר
'כי לקח טוב נתתי לכם' (משלי ד, ב), לפיכך
משה מזהיר את ישראל 'עשו תעשר' (דברים
י, כב). ודברי המדרש צריכים באור, מה
השיכות בין השמחה בתורה, למצות מעשר.

ונראה לבאר בהקדים את הפסוקים 'והיה
עקב תשמעון וגו': ואהבך וברכך
והרבה וגו' (דברים ד, יב-יג), המבאר בהם
שבשכר שמירת המצות, זוכים לשכר בעולם
הזה. והקשו המפרשים (עי' לרבי ברכיה ברך
שפירא בספרו 'זרע ברוך' פר' עקב, הביאו החיד"א בספרו
'חומת אנך' תהלים קיב), ויהי זה נראה כסותר
לפסוק הנאמר קדם לכן 'ושמרת את
המצוה וגו' אשר אנכי מצוה היום לעשותם
(שם, יא), ודרשה הגמ' בעירובין (כב.), 'ומחר
(הינו בעולם הבא) לקבל שכרם'. מבאר, ששכר
המצות אינו נתן בעולם הזה. ותמצו,
שהמקום את המצות בשמחה, מקבל את
שכרו אף בעולם הזה.

בעולם, תכליתם לתת את האפשרות לכל
אחד למלא את תפקידו.

ועל פי זה יובן, מדוע בחר בעל ההגדה
בפסוקים של פרשת הפסחים, מאחר
שאף ענינה הוא 'הפרת הטוב' של מביא
הפסחים על הארץ שנתן לו ה', ועל היכול
שיצא משדהו. וכאשר אומר "ארמי אבד
אבי", כונת האומר שההצלה של יעקב
מלכן היא גם הצלה אישית שלו, ומטעם
זה אומר "אבי" בלשון יחיד, כלומר הוא
לא נצל אגב כלם, אלא הוא עצמו היה
סבה בפני עצמה להצלת יעקב. הרגשה
זו של הכרת טובה פרטית על הנסים
שנעשו לכלל ישראל, מרומם את נפש
האדם וגורם לו להרגיש את חשיבותו
ואחריותו האישית לקדוש ה'.

ועל כן, כליל פסח, שמטרתו להביא את
האדם לידי הכרת טובה לה', מתאים
לומר את פרשת הפסחים, המנחילה את
ההכנה שכל הנסים שנעשו לעם ישראל,
ובכלל זה גאלתם ממצרים, התרחשו כדי
שכל אחד יוכל למלא את תפקידו המיוחד
בעולם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך

**וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד
אבי וירד מצרימה וגו' שם במתי מעט
ויהי שם לגוי גדול עצום ורב. וירעו אתנו
המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה.
ונצקע אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את
קלנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת
לחצנו. ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה
ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאתות ובמפתים**
(כו ה-ח)

גאל ישראל

רבי גבריאל טולידאנו זצ"ל

הכרת הטוב הפרטית כליל הסדר

יש להבין, מדוע קבע בעל ההגדה לומר
כליל פסח פסוקים אלו, בהם נזכרה
יציאת מצרים בתוך דבריו של מביא
הפסחים, ולא הביא פסוקים אחרים בתורה
בהם נזכרה יציאת מצרים ביד הרחבה.
ויבאר, בהקדים, שספור יציאת מצרים
כליל פסח מטרתו לא רק לחנך
לאמונה, אלא גם להפיר טובה לה' על
הנסים והנפלאות שעשה לעם ישראל.

ובהקדים את דברי המשנה בסנהדרין
(לז), 'שכל אדם מישאל צריך
לומר 'בשבילי נברא העולם'. וכונת הדברים
היא, שכלל איש מישאל יש תפקיד מיוחד
שרק הוא יכול למלאו. וכל מעשי ה'

וזהו שאמר השקיפה ממעון קדשך, אשר משם מוכח דמלאכים טפלים לגבי ישראל, ולכך וברך את עמך ישראל, אתה תברכם בלתי אמצעי, ולא באשר אמר יעקב אבינו ע"ה 'המלאך הגאל אתי מפל רע הוא יברך את הנערים'.

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך (כח ב)

בנין דוד

רבי מרדכי דוד אלפרט זצ"ל

ירידת הברכות בזמן ובמקום הראוי

דקדקו המפרשים על מלת 'והשיגך'. ונראה לי הבאור דאמרין בראש השנה (יז:), הרי שהיו ישראל צדיקים גמורים בראש השנה ופסקו להם גשמים מרבין, לסוף סרחו, לפחת מהן אי אפשר ששכר נגזרה גזרה, אלא הקב"ה מורידן שלא בזמן על הארץ שאינה צריכה להם. וזה הוא הפרוש **ובאו עליך כל הברכות והשיגך**, ולא ירד על הארץ שאינה צריכה להם, אלא הגשמים שפסקו לה או שארי ברכות יבוא עליך.

יתן ה' את איביך הקמים עליך נגפים לפניך בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך (כח ט)

אמרי שפר

רבי שלמה קלוגר זצ"ל

מנוסת העמים לקראת ישראל

ויש לדקדק בפסוק זה. אחד, דהנה ליה למימר 'ינוסו מפניך', לא 'לפניך'. ב. מה מעלה הני זה שינוסו בשבעה דרכים, אדרבא יהיה לישראל טרחא לרדף בשבעה דרכים, וטפי היה עדיף שינוסו בדרך אחד.

אך הפונה נראה על דרך שפתוב (שמות יד כז) 'ומצרים נסים לקראתו', שהנה בדרך הטבע היה להם לברח מן הים, והנה אדרבא בדרך גס נסו לקראתו. וכן יעשה הקב"ה גס זה לישראל, שהנה אם הגוים היו נסים מפניהם, היה טרחא לישראל לרדף אחריהם הרבה, אף הקב"ה יעשה להפוך, שיתן בלבם לנוס לפני ישראל, הנינו כנגדם, וכמעשה של גלית הפלשתי שנפל לקראת דוד (שהש"ר ד ה), כן הכי נמי הם ינוסו לקראת ישראל.

ומספרה התורה חדוש, שלא מבטיא שינוסו לקראתם, אדרבא ינוסו יותר בחשק הרבה מאד ממה שהלכו תחלה, דתחלה לא הלכו כלם רק חלק

לישראלים. אולם, באשר יש אחדות ביניהם, הם נחשבים לגוף אחד, ומדין ערבות נחשב להם שמקנים ביחד את כל התורה כלה. **מעשה** יש לפרש את פונת המדרש, "ושמחת בכל הטוב", ואין טוב אלא תורה, פונתו לומר, שהטעם שזכו ישראל לתורה, הוא בזכות האחדות ביניהם. פי בלי האחדות, לא היו יכולים לקיים את כל התורה בשלמות. ולכן, מיד לאחר מכן מזהיר משה את ישראל "עשר תעשר", שהיא נתינה למי שאין לו, ובכך, מדגיש את החשיבות שבשמירה על האחדות בקרב עם ישראל, שבזכותה זכו ישראל לתורה, ורק עמה יכולים הם לקיים את התורה כלה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ולא נתתי ממנו למת (כו יד)

ברפת יצחק

רבי יצחק שווייגר זצ"ל

נתינת מתנות כהנה לכהנים צדיקים

נראה לפרש דחז"ל (ברכות יח:) אמרו דרשעים ונקראים מתים, שנאמר (דברים יז ו) 'על פי שנים עדים יומת המת', ואסור לתן מתנת כהנה רק לכהנים צדיקים, כמבאר במלאכי (דבה"ב' לא ד) 'למען יחזקו בתורת ה'', לכן אמר לא נתתי ממנו למת, דהינו לכהן שהוא רשע, רק לכהנים צדיקים הנקראים חיים, שישמרו ויאכלו המתנות כהנה בטוהרה וקדושה.

השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל (כו טו)

דרשות בן איש חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

ברכת הקב"ה לישראל בלתי אמצעי הוכחה על מעלת ישראל מרקייע הנקרא 'מעון'

יש לדקדק הנה ליה למימר 'השקיפה מן השמים' ולמה זכר 'מעון'. ונראה לי בס"ד, דאמרו בגמרא (חגיגה יב:) שבעה רקיעים הם, ובכלל הוא הנקרא 'מעון', שבו מלאכי השרת אומרים שירה בלילה וחסות (שוחקות) ביום מפני פבוד ישראל. **ולפי** זה מן רקיע הנקרא 'מעון' יש הוכחה דישאל גדולים ממלאכים, דהא פיון דחסות ביום בשביל פבודם, שמע מנה טפלים להם, ועל כן ודאי אין ראוי שישראל יקבלו ברכה מן מלאכים, פיון דהם גדולים יותר, וצריך שהקב"ה יברך אותם בלתי אמצעי.

וזהו שאמר הפסוק 'והיה', שהוא לשון שמחה, וכמבאר במדרש (ב"ר מב, ג), והינו שאם תעשה את המצות בשמחה, תזכה ל'ואהבה וברכה והרבה' וגו' אף בעולם הזה.

ועל פי האמור יבארו דברי המדרש, הקשה למדרש על הנאמר "ושמחת בכל הטוב", הם השדות והפרמים שנתן ה' לאדם בעולם הזה, שלכאורה יקשה, איך יתכן שיקבל אדם שכר בעולם הזה, והרי השכר על המצות נתן רק בעולם הבא. ועל כך השיב המדרש, ואין טוב אלא תורה, שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם", כלומר שפונת הפסוק "ושמחת בכל הטוב", הוא שיקים האדם בשמחה את המצות שצוהה התורה, 'לפיכך משה מזהיר את ישראל "עשר תעשר"', כלומר שמכיון שמקיים את המצות בשמחה, וכול הוא לקבל את שכרו בעולם הזה, הרי שמעשה יוכל להתקם בו מה שדרשו בגמ' שבת (קט:), "עשר תעשר", עשר בשביל שתתעשר, שבעת אכן יוכל להתעשר בעולם הזה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אבני טהם

רבי אברהם פרץ זצ"ל

בזכות האחדות זכו ישראל לתורה ולקיימה בשלמות

מוכא במדרש (ילק"ש רמז תתצב), "ושמחת בכל הטוב", ואין טוב אלא תורה, שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם" (משלי ד, כ), לפיכך משה מזהיר את ישראל "עשר תעשר" (דברים יד, כב). ודברי המדרש צריכים באור, מה השכיחות בין השמחה בתורה, למצות מעשר.

ונראה לבאר בהקדים את דברי רבי אליעזר אבן שאנג'י בספרו 'דת ודין' (פר' ראה) שהפסוק "צדקה תרומם גוי" (משלי יד, לד) מדבר על ישראל הקרויים "גוי", כנאמר "ומי כעמך בישראל גוי אחד בארץ" (שמואל ב ז, כג), וכונת הפסוק לומר, "צדקה" שישראל עושים ברצון גמור, "תרומם" את קרנם, פי על ידי הצדקה הם מורים על האחדות ביניהם, שכן הם מצטערים בחסרון זולתם, ובזכות האחדות הזו שביניהם, קרנם מתרוממת.

עוד יש להקדים את דברי רבי ישראל יעקב אלגאזי בספרו 'שארית יעקב' (פרשת ראה), שבזכות האחדות זכו עם ישראל לתורה. וזאת, שהרי אי אפשר לאדם אחד לקיים את כל התורה כלה, שהרי יש מצות המיוחדות רק לפניהם או ללוים או

אדם רוצה להקיף חומה סביב לעיר להיות להם למגן ולמחסה, אם אינו משמר העיר בחומה אחת מקיף אותה בשתי חומות, ולשון זה הקפתי אותה בשתי חומות, דהינו השנים ושפתים, ואף על פי כן אינו מועיל.

ואם כן הלשון היא מקפת בשתי חומות, לכך אמר ארור רעהו בפתח בפתח, דהינו לשון שהיא נסתת בשתי חומות, לכך פרש על לשון הרע נאמר, דהינו שמפה את חברו בלשון הרע שהיא 'בפתח' והקף בשני חומות, ואף על פי כן הוא אומר לשון הרע.

בית פרץ

רבי פרץ ב"ר משה זצ"ל

מלוי אותיות רעהו בגימטריא כמנון 'לשון'

ארור מכה רעהו בפתח. פרש רש"י על לשון הרע נאמר. משום דקשיא ליה למה אמר 'בפתח', משמע בגלוי מתר להכות את חברו, אלא על כרחך מוכח דקאי אלשון הרע, והורג את חברו בפתח שאינו יודעים מזה, שעומד בטכניא והורג את חברו בצפורי, לכן נמשלה לשון הרע לחץ שהורג מרחוק.

ולכאורה הוא תמוה מנא לן דקאי אלשון הרע, דילמא מכה ממש, ואין להקשות למה אמר 'בפתח', דילמא אם מכה את חברו בגלוי אז יש לו ענשים אחרים בדיני ישראל או בדיני אמות העולם כנהוג אף בזמן הזה, מה שאין כן בשמכה בפתח אז לא יעלה על ראשו שום מורא, מאחר שאין רואה שום ברירה, לכן אמרה תורה 'ארור מכה בפתח', אף שאין רואה שום אדם מפל מקום מפני יהיה לך מורא, מאחר שאני רואה וקיים בארור.

ושמעתי כזה כף הפרוש שמוכח מן 'רעהו', הינו אם תכתב במלואו כזה ר"ש, ע"ז, ה"י, ו"ו, המלוי עולה שפ"ו כמנון 'לשון', כזה י"ש י"ן י' ו', וזהו שאמר רעהו בפתח, הינו הסתר והנעלם מן 'רעהו', ומרמז שפיר על לשון הרע ודפח"ח.

רבו של ישראל נכשלים באבק לשון הרע

אי נמי באפן אחר, משום דרש"י פרש על פסוק (שמות ב יג) 'ויאמר לרשע למה תכה רעך', רשע כמותך, שהיו דתן ואבירם. לפי זה קשה קושיא עצומה, איך אמר 'מכה רעהו' ולא קאמר 'מכה איש' סתם, 'רעהו' משמע רשע כמותו הוא דאינו רשאי להכות, אבל לאנשים צדיקים מתר להכות ח"ו, וכי התרה הרצועה להרים יד

ועל ידי זה ואתה תרד מטה מטה, וכדברי הבעל הטורים 'מטה מטה' בגימטריא 'גיהנם' רח"ל, שזה קטגוריא על ישראל ח"ו.

ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכה רגלך (כח סה)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמאש זצ"ל

השתתפות בצער השכינה

אפשר בדרך רמז, שגם זה הוא ברכה לעבודת ה', והוא שאמרו ז"ל, שאפלו יהיה האדם בהשקט ובשלווה ובעשר בגלות, עם כל זה צריך לדאג על צער השכינה, ויצפה לביאת המשיח, כי שמחת העולם הזה אינה מתמדת פנודע, ועקר השמחה היא בימי המשיח.

וזה שאמר ובגוים ההם, רצה לומר בגלות, לא תרגיע שהוא לא תנוח, ורצה לומר אף על פי שיש לך מנוחה, עם כל זה לא תשמח באותה מנוחה, ולא יהיה לך מנוח עד שיהיה מנוח לכה רגלך בהר עשו, כמו שנאמר (עובדיה א כא) 'ועלו מושעים בהר ציון' וגו', וכמו שנאמר (ישעיה כו ו) 'תקמסנה רגל רגלי עני פעמי דלים', ורמז על ימי המשיח שאז תהיה מנוחה העקרית.

מכה רעהו בפתח באמירת לשון הרע

כסף נבחר

רבי אבי עזרי זעליג מרגליות זצ"ל

הקאת הלשון המסתרת ומקפת בשתי חומות

ארור מכה רעהו בפתח (כו כד). פרש רש"י על לשון הרע נאמר. וקשה מנא לן לרש"י דעל לשון הרע נאמר, דילמא על הפאה כפשוטו דקרא קאי, דליכא למימר דאי להפאה קאתי אם כן למה נאמר 'בפתח', וכי בפתח הוא בארור ולא בגלוי, והא כתיב (דברים כה ג) 'לא יסיף פן יאמר רעך', דלמא הא דכתיב 'בפתח' אתא לאשמועינן דאף אם הפה בלא סהדי ואי אפשר לענש אותו, מפל מקום הוא קם בארור.

ונראה דהכרח לפרש כך, משום דלכאורה יש לדקדק במאי דקאמר 'בפתח', סת' הנה ליה למימר, מאי 'בפתח'. אלא נראה דדבר זה דברו ר"ל (ערכי טו) בפסוק (תהלים קכ ג) מה יתן [לך] ומה יסיף לך לשון רמיה, אמר הקב"ה בנהג שבעולם

מהם, והיה די להם דרך אחד לצאת, אבל אחר כך שינוסו אם לא יתאספו כלם יחד יצטרכו ישראל לשהות הרבה ולהטריח הרבה בדבר, לכך יתן הקב"ה בלב כלם לרוץ לקראת ישראל, ולכך ימצאו ישראל את כלם תכף ומיד, ולא יהיה די להם דרך אחד.

וזה שאמר הכתוב בדרך אחד יצאו אליך ולא יבואו כלם יחד, אבל בנפילה יתאספו כלם יחדיו לבא נגידה, ולא יספיק להם דרך אחד, רק בשבעה דרכים ינוסו לפניה, שהם ינוסו לבוא לפניה, שישבב הקדוש ברוך הוא אותם לבוא לפניה יחד לאבדם כמו רגע בלי טרחא.

והיית משגע ממראה עיניך אשר תראה (כח לד)

בנין דוד

רבי דוד דב בעריש מייזליש זצ"ל

ויש לדקדק, ד'אשר תראה' נראה כמיתר. ואפשר לומר בדרך רמז, על פי מה שאמרו חז"ל (סוטה ג) אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, והרמב"ם ז"ל כתב (דעות פ"ו ה"א) דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו עכ"ל, דרב התסאים נמשך לאדם מחמת שרועה להתדמות לבריות.

וזה שאמר והיית משגע, הינו שתבוא לחטא שזה סימן שנקנס בך רוח שטות, ממראה עיניך אשר תראה - שגם אחרים עושים כן ותמשך אחריהם, ולכן צריך להשמר מזה מאד.

הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה (כח מג)

בית ישראל

רבי ישראל חיים ברוין זצ"ל

קטרוג על ישראל על ידי הגרים

אפשר דהכונה על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל (יבמות מז:) קשים גרים לישראל כספחת, ובינותי בספרים שהטעם, דאם הגרים מקבלים עליהם על מלכות שמים באהבה והוא אינו מצוה ועושה, על ידי זה נעשה קטרוג על ישראל קשי ערף, דלי המעש, רזי הכשרון, אשר פרת ה' עמם בחורב ברית, ועל ידי זה קשה גרים לישראל כספחת.

וזה שאמר הגר אשר בקרבך יעלה עליך במעלות תרומיות מעלה מעלה בקדש,

ולגע במשיח ה', משום דזה המכה בודאי רשע, כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין נח:) אפלו בהרמת יד נקרא רשע, נמצא איהו אמר 'רעהו'.

אלא על פרח מוכח דקאי אלשון הרע שיהו שפיר 'רעהו', משום דאמרו רז"ל (ב"ב קסה.) רבן בגזל, ומעוט בעריות, וכלן בלשון הרע סלקא דעתך, אלא באבא לשון הרע אין אדם נצול מהם. נמצא לגבי לשון הרע הוי כל ישראל 'רעהו', משום שאין אדם נצול מזה, הן הרבה והן מעט מכל מקום נקרא רעהו.

ומוכח רש"י שפיר על לשון הרע, מדקאמר 'רעהו' משמע רשע כמותך כנ"ל קשה קושיא הנ"ל איהו משמע

'רעהו' דוקא רשע הוא דאינו רשאי אבא צדיקים מחר, אלא על פרח על לשון הרע נאמר, ושייך שפיר 'רעהו'. (דרוש טו)

בדרך אלשון

רבי אברהם ב"ר ברוך מזאמשיץ זצ"ל

ארור מכה רעהו בסתר לא נאמר כפשוטו על הכאה, שהרי שמעון דחה את יוסף לבור

ברש"י: 'ארור מכה רעהו בסתר' על לשון הרע נאמר וכו'. י"א ארורים נאמר כאן, ונגד שמעון לא אמר, משום שלא רצה לברכו לא רצה לקללו [ע"כ]. למה פרש רש"י כאן בזה הארור. ונראה לי דקשה עוד לרש"י [מנין] שנאמר

על לשון הרע, דלמא כפשוטו שמכה רעהו בסתר.

ואיתא (ב"ר פד טו) שמעון דחה ליוסף לבור, וזה נקרא 'מכה רעהו בסתר', שלא היה שום דין לענש את שמעון, שלא נתגלה לאביהם לעיניו. וזה פרש רש"י 'מכה רעהו בסתר' על לשון הרע נאמר, דאלו כפשוטו אם פן תהיה ארור לשמעון שהיה מכה רעהו בסתר ליוסף, וי"א ארורים נאמר כאן, ונגד שמעון לא אמר שלא רצה לקללו משום שלא רצה לברכו, אלא זה לא למכה רק ללשון הרע, ועתה שייך ל'מכה רעהו בסתר' משום שיוסף דבר לשון הרע, לכך הכה אותו שמעון בסתר, וזה תרין לזה, וליוסף יש לומר ארור ואחר כך ברכו.

מעשי צדיקים

המקדש היה קים כשרק הבחין העני בחלקת שדהו שהפרות מתחילים להתבשל, היה ממחר לכרף גמי על הפרי, בעוד לבו מתמלא שמחה גדולה ועצומה שהנה מתקרב הזמן הנכסף בו יזכה לעלות לציון ברגה ולהביא בכורים לפניו.

משנזכר כי אין בידו כלי במה לשים את הפרות, התמלא לבו צער ודאגה, אך אשתו נחמה אותו שהיא יכולה לקלע סל מערבה קלופה לצרף הבכורים, שיהא ראוי ויפה להביא בו מנחה לה'.

הסל הזה נעשה מתוך חביבות המצוה ואהבת ה' מעמק הלב, ומתוך שבח והודאה לה' שזכה אותם במצוה גדולה וחביבה כזו של הבאת בכורים לבית המקדש, על כן בבוא העני אל הר ה' ובידו הסל ובתוכו מנחת הבכורים, היה גם הסל עולה לרצון לפניו יתברך, בשביל רב הרגש של אהבת ה' וחביבות המצוה שהשקיעו בעשייתו.

לעמית זה העשיר שהיו בחלקו שדות רבות, בעת שהגיעו אליו עובדי השדה להודיע שפבר הבשילו הפרות, והזכירו לו שעליו להעלות בכורים לירושלים, התחיל להתאנח על שהוא כבר צריך עוד הפעם לעלות לירושלים.

מאחר ואין לו ברירה וזה חיובו, התחיל מיד לחשב אודות הכלי בו יניח את הפרות, הוא נזכר כי אשתקד הגיע עשיר פלוני עם טס עשוי כסף נהדר בפיפו, והחליט שהשנה מן הראוי להראות לכלם מה ביכולתו להביא ברב עשרו, על

הסלים, מה הישר בכך, אחר המשיך ואמר, באמת לדידי מובן הדבר היטב, על פי עובדא שהתרחשה אצלי.

פעם שלחתי הודעה לכמה חסידים, שבדעתי לבא לבקור בעירם בעוד זמן מה, ביניהם היה חסיד עני שברגע ששמע על בואי לעירו, התמלא לבו בשמחה רבה על הזכיה הגדולה שתהיה מנת חלקם, אך נפשו עגמה עליו, כי אין בידו ולו פרוטה לתן לרבי עבור פדיון נפש.

כשישמעה רעיתו את דאגתו, הרגיעה אותו ואמרה שאין לדאג על הדבר, כי במשך הזמן שנשאר עד ביאת הרבי יתאמצו להרויח כמה פרוטות עד כמה שידם מגעת, כך יהא בידם כדי לתן לרבי לפדיון נפש.

לעמית זאת היה בין החסידים עשיר שבשמעו את הבשורה על בואו של הרבי, נתכרעו פניו בידעו שבדאי יאלץ להעניק לרבי מתנת יד חשובה, כי לא יהיה לכבודו לתן כמו כל החסידים האחרים, ואכן כך עשה, אבא מתוך לב כבד.

סיים הרבי מטאלנא ואמר, "אמנם נאלצתי לקבל את תרומתו של העשיר, אך לא היה לי הנאה כמו בקבלת תרומתו הזעומה בת פרוטות אחדות של החסיד העני, אותו נתן מתוך שמחה עצומה בכל לב ונפש.

כך הדבר במצות בכורים, בזמן שבית

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישיבת בה (כו א)

כתב האור החיים הקדוש זיע"א, "אין 'והיה', אלא לשון שמחה, כי אין לאדם לשמח אלא בישיבת הארץ."

בנ"ג אלו תרצ"ח זכה הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א לעלות לארץ הקדש, אחר מספר שנות סבל תחת שלטון הנאצים ימ"ש בוינה, בקדוש של ליל ראש השנה הסמוך ארעה לו "טעות", והוא אמר 'זמן שמחתנו', אך בעת הסעודה התבטא באזני החסידים כי באמת אין זו טעות כל כך גדולה, הכי יש שמחה גדולה יותר מלשבת בארץ ישראל. (מעניות הנצח)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה ושמית בטנא (כו ב)

בגמרא (ב"ק צב.) איתא, מנא הא מילתא לאמרי אנשי בתר עניא אזלא עניותא, דתנן (בבוי"ט פ"ג מ"ח) עשירים מביאין בכורים בקלות של זהב ושל כסף ועניים בסלי וצרים של ערבה קלופה, הסלים והבכורים נותנים לכהנים, ומבאר רש"י כי רק העניים נותנים עליהם לכהן, ואלו העשירים לא היו נותנין קלותותיהן לכהן.

הקשה הרה"ק רבי דוד מטאלנא זיע"א מדוע באמת כך הדין, הכי משוא פנים יש בדבר שלעשירים מחזירים את קלותותיהם ולעניים לא מחזירים את

מאן הרבי לקבל את התשובה ולהשתמש בה באמרו, "איני מרגיש ששלחן זהב זה יוסיף לי לעבודת ה'", אך בנו הרה"ק רבי אליהו מזידיטשוב זיע"א טען כנגדו שהוא יכול להשתמש בשלחן בימי החנכה ולהניח עליו את המנוחה, הרבי הסכים כי דברים צודקים, ומאז היה מדליק על השלחן את הנרות בחנכה. (אמרי אבות זידיטשוב)

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך (כו יא) **אחר** שיצא שמו של הרה"ק רבי אברהם מטשכנוב זיע"א ברחבי הארץ כצדיק ופועל ישועות, ורבים שחרו לפתחו, פגש בו חבר ילדות גאון וקדוש והוא פנה אליו ושאל, הלא שנינו יחד גדולים בתורה, הרביתי תורה כמותך וגם מעשים טובים יש לי כמותך, מדוע צועקים אליך רבי ועלי לא.

השיב הרבי מטשכנוב, אמר לי ידידי, האם הייתה לך מימך שמחה גדולה שכמותה אינך יכול לתאר, והלה השיב כי היה זה בעת שהרויח עשר אלף רובל בפעם אחת, אם כן, נענה הרבי, אכן הייתה לך שמחה גדולה, שמחה שאינך יכול לתאר יותר.

עתה דע חביבי וחברי יקירי, בשעה שאני פושט ידי להניח תפלין ועדין איני מניחם, רק זוכר שאני מוכן ומזמן להניח תפלין שצוני בוראי, יש לי שמחה הרבה יותר גדולה מאותה שמחה שהיה לך בעת שהרוחת את אותם עשר אלף רובל כסף.

מיד געה אותו צדיק בבכי ואמר, אם כן לא טועים בכם העולם והנכם כדאיים להקרא רבי, ומאותו יום ואילך קראו בעצמו רבי, והחל להסתופף בצלו כאחד מתלמידיו. (אוצרות החן)

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך אותה הלוי והגר אשר בקרבך (כו יא)

ספר הרה"ק רבי ישראל מרז'ין זיע"א, פעם הגיע לבית אבי הרה"ק רבי שלום מפראהביטש זיע"א אדון גדול שהיה עשיר מפלג ביחד עם איש יהודי ממכריו ובאי ביתו, וכאשר נכנס לבית אבי, התהלך בכל החדרים והביט בהתפעלות גלויה, לפליאת כל רואיו.

ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם (כו ג) **בפעם** השנייה בה נסע הרה"ק הייטמח משה זיע"א להסתופף בצל הקדש של הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א, והיה זה בצעירותו בעת שכהן כרבה של שינאוו, כאשר עדין לא היה נמנה בין החסידים, שלח עמו הרב החסיד רבי יעקב משינאוו קופסת טבק מכסף, כדורון לרבי.

באמצע הנסיעה חשב בלבו לשאל את הרבי מדוע החסידים שמחים תמיד, הלא כתוב שצריך להיות דואג ומצר על גלות השכינה, ועוד עלה בדעתו, הלא אמרו חז"ל (כתובות סה) 'כל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו הקריב בכורים, ולא כתוב כל הנותן מתנה, משמע שגם המתנה הזו שלא אני הנותן אלא רק המביא, חשובה כאלו אני הקורבתי בכורים. **עוד** חשב במהלך הנסיעה על דברי חז"ל (יומא לה) 'הבא לטהר מסייעין אותו, ולא אמר מסייע בלשון יחיד, כי אולי זה מפני שגם הצדיקים עוזרים לכול הבא לטהר, ובקש מהקב"ה שיעזר לו בכך שהצדיק יסייע לו לבא לידי הבנת הדבר.

כשינכנס אל הרבי הוא פנה אליו ואמר, "שלום עליכם הרב משינאוו, מדוע פניכם כל כך זעומים ואינם שמחים, הגם שאמרו חז"ל שצריך אדם להיות מצר ודואג על גלות השכינה, כבר אמר החובת הלבבות כי 'הצדיקים צהלתם בפניהם ודאגתם בלבם', ולמה אנו אומרים הדבר הזה, כי אמרו חז"ל 'הבא לטהר מסייעין אותו, בלשון רבים כי גם הצדיקים עוזרים לו.

אחר כך כשנסר לרבי את הקופסא מכסף, שאף הרבי מרית הטבק ואמר, אנו מרגישים ריח של בכורים, אבל אין זה תימא, אם רבי יעקב הוא הנותן והרב משינאוו הוא המביא, יש לזה באמת ריח של בכורים. (ייטב לב פר' תולדות, קובץ אליהו)

ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח ה' אלקיך (כו ד)

יהודי עתיר נכסין שהתקרב אל הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א השתוקק לקיים את דברי חז"ל (כתובות סה) 'כל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו הקריב בכורים', והעניק לרבי מתנה קרה מאד, שלחן מזזהב.

כן הוא יביא קלתא של זהב מיוחד במינו, שעוד לא ראתה עין מעולם.

אותם קלתות נהדרות של כסף וזהב שלא הובאו רק לנקר את עינם של אחרים, להם לא היה מקום בבית המקדש ועל כן החזירו אותם לבעלים, אבל סלי הנצרים שנעשו מתוך לב מלא אהבת ה' וחביבות המצוה, מנחה קזו קבלו מאת הבעלים כדי שיהיה לרצון ולנחת רוח לפניו יתברך. (מאורי אור)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם (כו ב)

אחד מחסידי הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א בשם ר' שמואל הרבסט ז"ל, היה חשוב בנים שנים רבות אחר נשואיו והפיל תחנונים לפני הרבי כמה וכמה פעמים, למען יעורר עליו רחמים. יום אחד התקוטטה אשתו עם שכןתה, ומתוך כעסה של השכנה היא פלטה אליה בפייה לאמר, "תוכלו ללכת עוד עשר שנים לרבי, אך ריקם תשובו ולא תושעו".

הדברים קשים כגידין נגעו ללבה, היא הלכה וקנתה בממון רב דורון לתלמיד חכם, טלית ועטרה נאה, ונכנסה אל הרבי מצאנז בבכיות מרות ותצעק, למה נגרע לבלתי גדל בנים להשם ולתורתו, הנה נא הבאתי לכם מנחת בכורים עליה אמר קרא 'ושמחת בכל הטוב, תברכוני נא שאזכה לעשות שמחה.

נכמרו עליה רחמי הרבי ואמר, קראו נא להרה"ק רבי יוסף ברוך מנייטשטאט זיע"א, הגוטער יוד, היושב בבית המדרש, הרבי ספר לו את הענין, וצוה עליו לברך אותם, והוא אכן נענה לרבי וברך אותה. **בבואה** לביתה ספרה את הכל לבעלה, ואז התעוררה בו תשוקה עזה והוא מיד קם והלך להגוטער יוד ונתן לו פתקא, והפציר בו כי למען להשקט רוחו הנכאה ולהסיר דאגה, יבטיח לו בברור שיושע.

בטובו הגדול נתן לו הגוטער יוד קמיע, ואכן לא עברה שנה ונולד להם בן זכר, לזמים פתח פעם אותו בן את הקמיע, ומצא כתוב "יוסף ברוך בן מילכה ראדל", שמו הטהור של הרבי הגוטער יוד זיע"א. (שיח זמנים)

ערלים לחפשני עד שמצאו אותי קבור מאחורי בית היהודי, כך הובא היהודי לבית המשפט ונגזר דינו למות.

משפטים הנער את ספורו, פנה רבי איציקל אל הכמר ואל אם הנער ושאל, האם אמת דובר הילד, ומרב תדהמה הודו מיד שנכונים דבריו, בראותם את המופת אמרו לו שופטי בית המשפט, היהודי ישלח לביתו, אך לכמר ולאם הילד מגיע ענש, אתה תגזר את דינם, ואנחנו נבצע את גזר הדין.

אמר רבי איציקל לשופטים, אני לא אהרגנו כמו שרצה הוא לעשות ליהודי, רק אסטר לו סטירה על פיו הטמא, וכזה יקבל את ענשו, שמחו כלם על שלא צוה להרג את הכמר, והרשו לו לקיים את פסק דינו.

אחר שקטר על פיו הטמא של הכמר, התחיל לנדף מפיו ריח נורא ואים עד שהנוכחים הכרחו לברח למרחק גדול ולא יכלו לעמד במחצתו, כשהגיע הכמר לביתו לא יכלו באי ביתו לדור עמו מחמת הסרחון שנדף מפיו, לכן בודדוהו בחדר נפרד בחצר שם ישב כל ימיו בודד וגלמוד, מבלי לבא במגע עם אנשים, כן יאבדו כל אויביו ה' (זכרון אסר).

ואם לא תשמע בקול וגו' ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך (כח טו)

בעת שבקר הרה"ק רבי יחזקאל משינאנאו זיע"א בארץ ישראל בשנת תרכ"ט, הוא שבת בעיר צפת בשבת קדש פרשת בחקתי, ובעת קריאת התורה לא רצה איש מכל המתפללים לעלות לתורה לקריאת התוכחה.

במקום היה חסיד בשם ר' לייבל נאדבורנער שסבל הרבה צרות ל"ע, ועליו רמז הרבי משינאנאו שיקראו לו לעלות לתורה, כשקראוהו חושש לקבל את העליה הזו ואמר לרבי, הנני סובל צרות רבות, הכי חסרות לי עוד.

אמר לו הרבי, "אברך, שתזכה לאריכות ימים חזקה ולשפע ברכה", לשמע הברכה מהר ר' לייבל לעלות לתורה, ולא עברו ימים רבים עד שהוא נושע מכל צרותיו והיה לו שפע רב, וזכה להאריך ימים עד שהסתלק לבית עולמו אחר שזכה לחיות למעלה ממאה שנה. (שיח זקנים ח"ד)

צד עד שנפצע קשות מדפני העגלה, מיד בקש מהיהודי שיפסיק לזמר, וכשלא רצה להפסיק, צוה על משרתו שיברח עם העגלה מהמקום, אך הסוסים לא אבו לנוע ממקומם.

כשגמר היהודי את הנגון אמר לאדון העיר, כעת הנך יכול לנסע, אך דע שמחר בעת גמר פסק דינו של היהודי התפוס אצלכם, אופיע שנית ואזמר נגון זה עד שתמותו כלכם מהחבטות העזות שתקבלו מקירות הבית בהתנועעכם שם.

נבהל האדון ושאל, מה בקשתכם ותעש, והוא ענה, רצוני הוא שטרם גזר הדין, תשמעו גם לטענותי בנוגע לרצח, האדון הבטיח לו שימלא את בקשתו, והמשיך לביתו כשהוא שבור ורצוף בכל גופו.

למחרת הופיע רבי איציקל בבית המשפט, והשופטים שכבר שמעו אודותיו פנו אליו ביראת הכבוד ואמרו, אנחנו מוכנים לשמע את הסנגוריא שיש לך על הנאשם היהודי, אמר להם רבי איציקל כי הוא דורש לקרא לנער ההרוג ולשמע מפיו את האמת, וכלם הסכימו לעצתו.

הוא המתין מספר רגעים כשכלם מצפים בדומיה לבאות, ואז קרא בקול את שם הילד, "איוואנקה, איוואנקה", והנער הופיע בבגדיו עם המטה בידו, ונעמד לעיניהם, הוא פנה אל הנער ואמר, "ספר נא לפניך מי הרגך, ומדוע".

הנער פתח וספר, "לפני זמן מה קרא הכמר לי ולאמי שנבאו לביתו, שם הציע לנו שהוא יהרג אותי וישליכני מאחרי ביתו של יהודי, וכשימצאוני בבית היהודי יהרגו אותי ובכך ארויח את חלקי לעולם הבא, ולאמי הבטיח שלשים רובל עבור מכירתך.

אחר הפצרותיו של הכמר הסכמנו שנינו לדבר, ואז צוה הכמר לאמי שתציע את עצמה לעבד בבית היהודי שנמצא פה, ובלילה תקח אותי לשם, באמצע הלילה הרגני אחד ממשרתי הכמר, וקבר אותי מאחורי בית היהודי כמתקנו.

בבקר אמר הכמר לאמי שתקום בהלה אודות בנה, ושתאמר שבדאי בעל הבית שאצלו עבדה הרג אותו, היא עשתה כדבריו, ומיד הלך הכמר עם כמה

אחר גלה תמיהתו בעת ששאל את היהודי אשר לנהו, "איך יתכן שאל ביתי הובאו רהיטים מהמקומות המפורסמים ביותר ושלמו עבורם הון רב, אך אין להם חן כלל, ואלו החפצים כאן שאינם שווים אפילו עשירית מהחפצים בביתי, כל רואיהם ישמח בהם".

השיב לו הרבי מרז"ן שהאמת כן הוא, כי במקום ששורה השכינה שם שורה חדוה כמו שכתוב (דברי הימים א' טז כז) 'עז וחדוה במקמו', וכן כתוב (תהלים סח ד) 'וצדיקים ישמחו יעלצו', מה שאין כן במקומות שאין השכינה שורה, כמו שכתוב בזהר הקדוש (א כפ:) 'שכינתא לא שריא לא באתר עציבו', וכן 'שכינתא לא שריא אלא באתר חדו'. (מגדיל יסועות דף פו)

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח י)

בזמן רבנו בעל הש"ך זצ"ל, העליל כמר על יהודי עשיר בעירו שפביכול הרג ילד נכרי והטמינו בחצרו ומיד מהר לחפש אחריו בחצר היהודי, כשמצאו את הנער ההרוג בחצר, יצא פסק דינו למות, וקורביו פנו לרב העיר הש"ך זצ"ל, לבקש את עצתו ועזרתו להציל את הנדון.

ענה להם הרב, כי אין בידו להצילו, ושלח אותם לבקש מאיציקל העני שיושב בקצה העיר ומתפרנס ממכירת עצים, אולי יצליח הוא להציל את החף מפשע, על אף פליאתם של הקרובים הם פנו אל העני, ובקשוהו בגזרת הרב שיעזרם ויחלץ את קרובם מידי בית המשפט, שלא יהרג חלילה על לא עול ככפו.

גזרת הרב השפיעה על צדיק נסתר זה, והוא הסכים להציל את היהודי מידי רודפיו, ביום שלפני בצוע הדין, בעת שהיה רבי איציקל בדרכו אל העיר למכר את סחורתו כרגיל, הוא פגש באדון העיר שנסע על עגלתו, ובקש מהאדון שיטה מן הדרך ויניח לעגלתו לעבר.

אמר לו האדון, אם תזמר לפני את הנגון של 'מה יפית' בקול ערב ונעים, אמלא את בקשתך, נגש רבי איציקל לצדי הדרך רחץ את ידיו והתחיל בנגינה, פתאום התחיל האדון להתנועע מצד אל

פרשת כי תבוא

עלילת שקר - אך מוצדקת

אותה אשה אומללה, שעמדה בחדרו של הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, רבה הנודע של העיר לודז', כמעט שלא הייתה מסוגלת לפתוח את פיה ולספר את צרתה. היא בכתה ללא הרף, התרוצצה בחדר אנה ואנה, ונופפה בידיה בייאוש ובתסכול. נדמה היה כי עוד רגע קט תצא מדעתה מרוב צער ויגון.

כשראה רבי אליהו חיים את מצבה הנואש, הבין בחכמתו כי תחילה עליו לזעזע אותה מעט ואף לנזוף בה קמעא, כדי שתתעשת ותוכל לשפוך את לב. נעמד על רגליו וקרא בקול:

"הלא תדעי שכל איש ואשה מישראל חייבים להתחזק באמונתם ולשאת באמונה את משא יגונם. חיי האדם אינם סוגה בשושנים, ופגעים וקשיים רבים עלולים לבוא עליו. אולם עליו להתחזק ולא להישבר חלילה. דורש אני ממך שתירגעי מיד, כדי שתוכלי לספר לי את כל אשר אירע לך, ואז נוכל לטכס יחד עצה כיצד לעזור לך, בעזרת ה'."

דברים אלו, שיצאו מלבו הרחום של רבי אליהו חיים, הרגיעו מעט את האשה והפילו בלבה ניצוץ של תקווה. היא התיישבה על הכיסא, לגמה מעט מכוס מים שהוגשה לה, ולאחר שהתאוששה קמעא מבכיי הכבד, פתחה לספר את סיפורה הכאוב:

"אני מתגוררת בעיר ראדום. לפני כמה שנים התאלמנתי מבעלי, שהיה איש אמיד ונכבד, והותיר אותי לבדי עם בתנו היחידה. מלבד עצם חסרונו של בעלי, לא היה חסר לנו דבר, שכן הוא הותיר אחריו ירושה נכבדה, שממנה התפרנסנו בכבוד ובהרחבה. החיים התנהלו על מי מנוחות, וכבר התחלתי להרהר במציאת שידוך הגון לבתי, כדי שאזכה לראות ממנה נחת יהודית.

אלא שראה השטן את שלוות חיינו והחליט להפכה לגיהנום עלי אדמות. נודע לי שנוצרים בעירנו הצליחו לשדל את בתי הצעירה לעזוב את הבית ולהמיר את דתה, רח"ל.

כאשר הגיעו השמועות לראשונה לאוזניי, סירבתי להאמין להן. הרי בתי בת ישראל כשרה וצנועה היא, וכיצד יעלה על הדעת שתעשה מעשה נורא שכזה? אולם למרבה הכאב התברר לי שהשמועות היו נכונות.

ניסיתי לדבר על לבה, אך כל דבריי נפלו על אוזניים אטומות. תחילה ניסיתי להרתיע אותה באיומים, אך ללא הועיל. לאחר מכן דיברתי אליה ברוך ובנעימות, וגם זאת לא הועיל. נפלתי לרגליה בתחנונים שלא תמית חרפה על משפחתי ולא תחלל את כבוד אביה המנוח, אך כל תחנוניי היו לשווא. בתי סירבה לשמוע בקולי.

אם באותם ימים עדיין התגוררה בביתי, הרי שלפני מספר שבועות נעלמה לפתע כאילו בלעה אותה האדמה. ואף שהייתי מוכנה נפשית לאפשרות זו, לא הצלחתי לשאת את המכה. נעשיתי חולה

ורוצצה, וכל עולמי חרב עליי. חיפשתי אחריה בכל דרך אפשרית, אך לא הצלחתי למצוא את עקבותיה. נפוצו שמועות כי כבר המירה את דתה, אך לא עלה בידי לברר אם אכן כך הדבר.

באחד הימים קיבלתי מכתב אנונימי, שאיני יודעת מי שלחו, ובו נכתב כי בתי עדיין לא התנצרה, אולם היא עומדת לעשות זאת בקרוב. לפי הכתוב במכתב היא נמצאת כעת בעיר לודז', ברחוב דלוגה מספר 14, בדירה פלונית, והכומר המקומי עתיד להזות עליה את מי הנצרות בזמן הקרוב."

כדי לוודא אם נכונה הידיעה, המשיכה האשה לספר בקול שבור, נסעתי ללודז'. הגעתי אל הכתובת שנמסרה לי, ואכן מצאתי אותה שם.

בעודי עומדת מולה המומה עד שלא הצלחתי להוציא מילה מפיה, היא פרצה בצחוק מתגלגל ואמרה בקול: "איני מכירה אותך כלל. מי את, ומדוע עולה בדעתך שאני בתך? הרי אני נוצרייה אדוקה!"

רבי אליהו חיים מייזל נבון למשמע דברי האם האומללה, שתיארה לפניו את צערה הנורא על בתה, המתכחשת לה ולדת אבותיה. לפי שעה לא ידע מה להשיב וכיצד להושיע את האשה, אולם ביקש ממנה להישאר בלודז' ולהשתדל לעקוב בזירות אחר בתה, כדי שלא תחליט לפתע לעזוב את העיר ולהיעלם.

אך יצאה האם מביתו, ורבי אליהו חיים הזעיק אליו אחד מעסקני העיר וביקש ממנו לעשות כל מאמץ כדי למנוע מן הנערה להמיר את דתה.

רבי אליהו חיים הורה לפנות אל מפקד המשטרה החשאית בעיר, אדם בשם קובלק, ולבקש את עזרתו. בתחילה ניסה קובלק להתחמק מן הבקשה בטענה שהנערה כבר הגיעה לפרקה, עומדת ברשות עצמה, והרשות נתונה בידיה לבחור את דרכה ואת דתה.

אולם לאחר ששמע מפייה על ייסורי נפשה של האם האומללה, ועל כך שמדובר בבתה היחידה, שנפלה למשבר עמוק עד כדי דיכאון, נעתר לבקשתו והסכים לסייע. בשיתוף פעולה עם רבי אליהו חיים נרקמה התחבולה הבאה: האם תיגש לתחנת המשטרה המרכזית בלודז' ותגיש תלונה כי בתה עזבה את ביתה בראדום לאחר שגנבה משם סכום כסף גדול, תכשיטים יקרי ערך ובגדים בשווי רב. עוד תספר כי הבת נמלטה עם השלל ללודז', ושם היא מסתתרת ברחוב דלוגה 14.

האם עשתה בדיוק כפי שהדריכו אותה, ותוך זמן קצר הוגשה התלונה.

עוד באותו לילה הגיעה קבוצת שוטרים עירוניים אל הבית שבו התנהלה אותה שעה מסיבה עליזה. עצם השפע שנשפך שם, המאכלים והמשקאות שהוגשו ביד רחבה, עוררו את חשדם באשר למקור המימון לכל אותה חגיגה.

השוטרים פרצו אל הבית ובקול תקיף הכריזו: "איש לא יזוז ממקומו! בידינו צו לערוך

חיפוש בבית זה. על פי המידע שבידי המשטרה, בוצעה לאחרונה גניבה גדולה בעיר ראדום, והרכוש הגנוב הוברח לכאן. האם נמצאת כאן נערה שהגיעה מראדום?"

הנערה החווירה כסיד, ובקושי הצליחה להשיב שאכן היא אותה נערה.

מיד הקיפו אותה השוטרים ודרשו ממנה בתקיפות להראות להם את הרכוש הגנוב.

"היכן הכסף הרב שגנבת בראדום? היכן התכשיטים? ומהיכן הגיע המימון למסיבה הראוונית המתנהלת כאן?"

הנערה לא ידעה מה להשיב. היא פרצה בבכי מר והחלה להתייפח.

השוטרים לא המתו זמן רב. הם פתחו בחיפוש מקיף בכל חדרי הבית. החיפוש נערך, כדרכם של אותם ימים, בפראות גלויה. רהיטים נשברו, כרים וכסתות נפרמו, מגירות נהפכו, וכל פינה אפשרית נבדקה בקפדנות.

כמובן, שום חפץ חשוד לא נמצא.

אף על פי כן, עצרו השוטרים את הנערה, כבלו את ידיה באזיקים ובשלשלאות והובילו אותה לחקירה, בתקווה שתגלה היכן הסתירה את הרכוש שלכאורה גנבה מראדום. החקירה לא העלתה דבר.

עם סיומה הושלכה הנערה אל תא מעצר, שבו היו כלואים עבריינים ואנשים מפוקפקים - מאנשי השוליים של העיר לודז'.

לאחר לילה שלם שבו לא הצליחה לעצום עין, הובאה הנערה שוב לחקירה, הפעם בפני מפקד המשטרה הראשי, קובלק.

פתח המפקד ואמר:

"מוטב יהיה לך אם תודי מיד באשמתך. דעי שיש בידינו דרכים רבות לגרום גם לעקשנים ביותר להודות במעשיהם. אני מבין שאת חוששת להודות, אך אם תודי - נוכל להקל בעונשך. ואם תעמדי בסירובך, לא תהיה לנו ברירה אלא להחזיק אותך במעצר עד לסיום משפטך."

הנערה פרצה בבכי וטענה שכל בואה ללודז' לא היה אלא כדי להמיר את דתה, וכי כל סיפור הגניבה אינו אלא עלילת שווא שנרקמה נגדה. קובלק גיחך למשמע דבריה.

"גם אם אכן התכוונת להמיר את דתך," אמר בלגלוג, "עדיין כדאי שתספרי לנו תחילה היכן נמצאות הגניבות שביצעת כל עוד היית יהודייה..." לאחר מכן קרא לשוטר שבא להחזירה אל תא המעצר, ובקול רם - כדי שתשמע היטב - הורה: "אל תעניקי לגנבת הזאת שום הקלה ושום

זכות מיוחדת כל עוד אינה מודה במעשיה."

השלב הבא בתכנית היה שרבי אליהו חיים מייזל שלח להודיע לאם, שעליה להסתובב במשך שעות היום והלילה בסביבות בית המעצר ולהיות נכונה לקריאות בתה.

הדבר תואם מראש עם המפקד קובלק. הוא הורה לפקודיו שלא להפריע לאם להלך סמוך

במשך כל אותו יום עמדה הנערה ליד חלון תאה, ועיניה נשואות ללא הרף אל הרחוב. היא המתנה בכליון עיניים לראות את אמה מופיעה שוב, כשכפיה בשורת גאולה. אולם האם לא באה.

רק למחרת היום שבה והופיעה. כפי שהורה לה רבי אליהו חיים מייזל, התקרבה בזהירות אל החלון ולחשה לבתה: "עליך להעמיד פני חולה מסוכנת. כאשר יעבירו אותך לבית החולים העירוני, כבר נמצא דרך להמשיך משם את תכנית ההצלה."

מצבה של הנערה היה ירוד כל כך, שלא התקשתה כלל להיראות כחולה אנושה. היא נשכבה על רצפת התא, טענה שאינה מסוגלת לקום ממקומה, ואף האוכל בקושי יורד בגרונה. קובלק, שהיה שותף לכל המהלך, בא בעצמו לבדוק את מצבה.

לאחר שהתבונן בה, קבע כי יש להעבירה מיד לבית החולים. "מצבה כה חמור", אמר, "עד שאין אפילו צורך להציב שומר ליד מיטתה. היא חלשה כל כך, שאין כל חשש שתוכל להימלט." משהועברה לבית החולים, טיפלו בה הרופאים במסירות. האכילו אותה, השקו אותה והשיבו את כוחותיה אט אט.

לאחר ימים אחדים, בחסות החשיכה, הגיעה אמה, הוציאה אותה מבית החולים והביאה אותה אל ביתו של רבי אליהו חיים מייזל. שם דיבר עמה הרב דברים היוצאים מן הלב. הוא הוכיח אותה בתקיפות על הדרך שבה ביקשה ללכת, ועורר אותה לשוב באמת אל מורשת אבותיה. דבריו חדרו עמוק ללבה.

בדמעות של תשובה קיבלה עליה הנערה שלא תשוב עוד לסורה. "מבטיחה אני", אמרה בבכי, "שמהיום והלאה אהיה בת ישראל כשרה וישרה." ואכן, כך היה. לאחר כשנתיים נישאה ליהודי ירא שמים, הקימה עמו בית נאמן בישראל, והשניים התגוררו בעיר ראדום.

ברבות הימים זכו לראות בנים ובני בנים הולכים בדרך התורה והמצוות, ואמה, שלא חדלה להתפלל ולבכות בעדה, זכתה סוף סוף לרוות מהם נחת יהודית.

על הפסוק (דברים כו ה - ח): **וַיֵּיבֶר מִצְרַיִם וַיֵּיבֶר שָׁם בְּמִיתָה מִיָּהּ וַיֵּיבֶר שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עַצְמוֹ וַיֵּיבֶר אֶתְנֵן הַמִּצְרַיִם וַיֵּעֲנוּ וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה. וַיִּצְעַק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קֹלֵנוּ וַיִּרְא אֶת עֲנֵינוּ וְאֶת עֲמָלֵנוּ וְאֶת לְחֻצֵּנוּ. וַיִּצְאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבְזֹרֶעַ נְטוּיָה וּבְמִנְיָא גָּדֹל וּבְאִתּוֹת וּבְמִפְתָּיִם, פִּירַשׁ הַרְה"ק המאור ושמש זיע"א, שכל גלות מצרים וקושי השיעבוד שהיה להם שם, היה "כדי לזכר אותם וּלְצַרְפָּם כְּכֹסֶף בְּכוֹר עֵינֵי, שעל ידי זה נשבר כח תאוותם. ומטעם זה מזכירין כאן מה שנעשה להם במצרים... והשלכת הבנים ליאור וגודל הדחק, יען כי כל זה היה לשבר כח תאוותם... ויהיו בְּחוּגִים כְּקֹבֶץ מְקַל סִיג וחלאת זוהמת הנחש. ולכן נצטוונו מצות בכורים בכדי שלא נמשך עוד אחר תאוות לבנו ולא יתערבו בתוכנו סיגי תאוות החומריות."**

לדבריהם, כל עוד אינך מודה בגניבה - אין בדעתם להקל כהוא זה בתנאי מעצרך."

עמדו האם ובתה משני עברי החלון, ובכו יחד דקות ארוכות. איש לא הפריע להן.

לפתע ניגבה הבת את דמעותיה ואמרה בקול שבור: "אמא היקרה... רואה אני שכבד עווני מנשוא. מן השמים הענישו אותי על מעשי הרעים. עזבתי את תורת אמי, מרדתי במוסר אבי, נטשתי את מסורת ביתנו ואת אמונת אבותיי, והלכתי לרעות בשדות זרים. עכשיו, כאשר בא עלי האסון, אין בעולם איש המרחם עלי. רק את, אמי היקרה, עומדת כאן יום ולילה, עטופה בצער על צערי, ובוכה יחד עמי על כאבי. מה אעשה עכשיו? אולי תוכלי למצוא איזו תחבולה שתוציא אותי מכאן?"

אולם האם לא מיהרה להיענות. בקול מאופק השיבה: "ומה יש בידי לעשות? הרי את בעצמך התכחשת לי. אמרת בפני הבריות שאינני אמך, ושאינך יהודייה כלל. העמדת אותי ללעג ולקלס בעיני כל בני העיר. למי אוכל עכשיו לפנות, כאשר הכול יודעים איזה נתק השתרר בינינו?" הדברים חדרו אל לבה של הבת. היא שבה ופרצה בבכי, אך כעבור רגעים אחדים התגברה על עצמה ואמרה בקול מלא חרטה: "אמא, מבקשת אני את סליחתך. אני מתחרטת מעומק לבי על כל מה שעשיתי ועל כל הכאב שהסבתי לך. צעירה וטיפשה הייתי. דימיתי לעצמי שהשמחה והאושר נמצאים במקום אחר, הרחק מן הבית החם שבו גדלתי. אבל עכשיו עיני נפקחו. עתה אני יודעת את האמת ואני רוצה לשוב הביתה. מעתה אהיה בת נאמנה, קשובה ומסורה. רק הצילי את נפשי מרדת שחת."

האם, שלבה סער בקרבה למשמע הדברים, התאפקה ולא גילתה את רגשותיה. היא המשיכה לשוחח עם בתה באריכות, שאלה אותה שאלות שונות וניסתה לעמוד על עומק רגשותיה, כדי לוודא שאין אלו דברים הנאמרים מתוך מצוקה רגעית בלבד.

רק לאחר שעה ארוכה, כאשר נוכחה לראות בבירור כי דברי החרטה יוצאים מעומק הלב, וכי בתה אכן שבה בתשובה שלמה על דרכה הרעה, אמרה לה: "בתי, מבטיחה אני לך שאעשה כל אשר לאל ידי כדי להוציאך מכאן. לא אחסוך שום מאמץ, ואשקיע את כל כוחותיי כדי להביא לשחרורך."

משנפרדו, מיהרה האם אל ביתו של רבי אליהו חיים מייזל וסיפרה לו על כל אשר אירע. אלא שלמרבה הפלא אמר לה הרב: "לעת עתה, אל תוסיפי להגיע אל סביבות בית המעצר. המתני עד שאשלח לקרוא לך." האם קיבלה עליה את דבריו.

בינתיים שלח רבי אליהו חיים את אחד מאנשי אמונו אל מפקד המשטרה, קובלק, וביקש ממנו להחמיר עוד יותר את תנאי מעצרה של הנערה. ואכן, כך נעשה. אנשי המשמר החלו לנהוג בה בקשיחות יתרה. אם הייתה רגילה לקבל את מנת האוכל בשעה קבועה, באותו יום איחרו להביאה בשלוש שעות. כך אירע גם בדברים נוספים, שנעשו במכוון כדי להגביר את תחושת חוסר האונים שלה.

לבית המעצר כרצונה, ואף לאפשר לנערה, אם תחפוץ בכך, לשוחח עמה.

מאידך גיסא, לא הייתה כל סיבה לחשוש שמא יבואו לשם אותם נוצרים שבביתם התגוררה הנערה. הם ודאי יירתעו מלהתקרב לבית המעצר, פן יחשדו גם בהם במעורבות בפרשה, או יחשבו כי באו לתאם עמה גרסאות ולשבש את החקירה. הימים שעברו על הנערה בבית המעצר היו קשים מנשוא. מנת אוכל ניתנה לה פעם אחת בלבד בכל יום, ואף לא הותר לה לצאת ולהתהלך בחצר בית המעצר, כפי שהותר לשאר האסירים.

לאט לאט החלו מחשבות שונות לעלות בלבה. לראשונה מאז עזבה את ביתה, כבר לא הייתה בטוחה כי בחרה בדרך הנכונה כאשר ביקשה להתנצר.

גם שאלה חדשה החלה להטריד אותה: מי הוא זה שטפל עליה את עלילת הגניבה? האם אמה, שביקשה לנקום בה על שעזבה את הבית, או שמא דווקא אותם נוצרים, שלאחר שניצלו אותה שוב לא רצו בה, וחישפו דרך מתוחכמת להיפטר ממנה?

בתחילה נשארה שאלה זו בספק. אולם ככל שנקפו השעות והימים, הלכה והתחזקה בלבה התחושה שדווקא הנוצרים הם שנטשו אותה.

מבעד לחלון התא ראתה את אמה מתהלכת ליד בית המעצר במשך רוב שעות היום והלילה, דואגת, כואבת ושבורה. אותה אם זקנה, שהזקנה כבר נתנה בה את אותותיה, שרגליה כואבות וגופה חלוש, אינה חדלה מלהסתובב סמוך למקום כליאתה מתוך דאגה אינסופית לבתה.

ואילו אותם נוצרים, שהעמידו פנים כאילו הם אוהבים ומיטיבים, לא טרחו אפילו פעם אחת לבוא לראות מה עלה בגורלה. איש מהם לא התעניין בה. איש מהם לא שאל לשלומה. גורלה כלל לא עניין אותם.

בימים הראשונים הקפידה הנערה שלא לדבר עם אמה. היא ראתה אותה מרחוק, ואף היו רגעים שבהם הצטלבו מבטיהן, אולם העמידה פנים כאילו אינה מכירה אותה כלל. גאוותה לא הניחה לה להיכנע. היא המשיכה להיאחז באותו משחק של כבוד מדומה, וסירבה לפתוח בשיחה עם אמה.

אולם ככל שחלפו הימים, הגיע המפנה הגדול. רעבה, צמאה, מותשת ושבורה, לאחר שהבינה כי אין בעולם אדם המתעניין בגורלה, אזרה אומץ וקראה לאמה.

האם ציפתה לרגע הזה זה ימים ארוכים. מיד כששמעה את קריאת בתה, ניגשה אל חלון התא שבו הייתה כלואה.

הנערה פרצה בבכי מר ואמרה: "אמא, מדוע אינך עושה דבר כדי לשחרר אותי מן התא המצחין הזה? האם אינך רואה באיזה סבל נורא אני נתונה? הרי את יודעת שמעלילים עלי עלילת שווא. מדוע אינך פועלת להציל את בתך היחידה?" האם משכה בכתפיה בעצב ואמרה: "וכי מה עוד אוכל לעשות יותר ממה שכבר עשיתי? שוב ושוב התחננתי לפני השוטרים שירשו לי להביא לך מעט אוכל, אולם הם מסרבים בכל תוקף.

מולין יקדין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה ראשונה

חזקתא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

בכח התפילין מקדשים את כל החושים

החול כמו בשבת, וממילא נופל פחד ואימה על הסטרא אחרא ביום השבת.

מאור פנים בשבת מכוח הכתרים של מתן תורה ואין צורך בכתר תפילין

והנה מאור הפנים בשבת הוא מכח הכתרים שקיבלו ישראל במתן תורה כנגד נעשה ונשמע, ואחר חטא העגל ניטלו מהם וניתנו למשה, ובשבת זוכה משה רבינו למאור פנים הראשון כמו במתן תורה, והוא מחזיר את הכתרים לבני ישראל, וזהו שאומרים בנוסח התפילה 'ישמח משה במתנת חלקו', שבשבת זוכה משה רבינו לחזור לאור שהיה לו במתן תורה. וכיון שבשבת זוכים בני ישראל לכתרים שלהם ממתן תורה, לכן אין מניחים תפילין בשבת, כי התפילין הם בבחינת כתר לישראל, וכידוע יש ת"ג תיבות בתפילין, תג פירוש כתר בארמית, וכיון שזוכים לכתרים הראשונים אינם צריכים להניח תפילין.

כי הם אות וסימן לדביקות ישראל בה', ומכוח התגלות הקדושה נופל פחד ואימה על האומות.

אות השבת כמו התפילין

גם השבת נקראת תפארת, כמו שאנו מזכירים בתפילת השבת 'תפארת עטה ליום המנוחה מזמור שיר ליום השבת', כי בשבת אין מניחים תפילין, כי השבת עצמה היא אות, והיא משלימה את חושי האדם במקום התפילין, וכל מה שהתפילין מתקן בימות החול, מתקנת השבת, שאף היא קרויה אות כמו התפילין וברית המילה, ותמיד יש באדם ב' אותות, כי הברית קבועה לעולם באדם, ובשבת יש את אות השבת, ובימות החול את אות התפילין, ועל פי שנים עדים יקום דבר. וכן השבת נקראת אות כי היא מעוררת דביקות ישראל בהקב"ה, ומתגלה צלם הקדושה באדם כמו שאמרו חז"ל (ב"ר יא ב), אינו דומה מאור פניו של אדם בימות

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח י). דרשו בגמרא (מנחות לה:): אלו תפילין שבראש. התפילין יש בהם ד' בתים, והם כנגד ארבעת החושים שבאדם, ראייה שמיעה ריח ודיבור, והבית הנוסף בתפילין של יד הוא כנגד חוש המישוש, ובכוח התפילין יש ביכולת האדם לקדש את כל חושיו לעבודת הבורא. ומצינו שהתפילין נקראים 'תפארת', לשון פאר, כמו שנאמר בהם (יחזקאל כד יז) 'פארך חבוש עליך', כי על ידי שהאדם מקדש את כל חושיו זוכה לבוא למדת תפארת המורה על השלימות, והיא מידתו של יעקב אבינו ע"ה הכלול מיראה ואהבה.

כיון שהתפילין מקדשות את כל כוחות האדם לפיכך סגולת התפילין שהם מגלים את צלם הקדושה על היהודי המניח אותם, ובזכותם שורה השכינה על היהודי בלי מחיצה, שזה דבר הכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ועל שם כן נקראו התפילין אות,

מילתא דפליאה

יש להודות לה' שנטע צדיקים בדור

בכלל ובפרט, ובודאי גם לאחר פטירתו עודנו עומד ומשמש ללמד זכות על בני ישראל, כמו שכתב בנו בספר **תולדות יצחק בן לוי** (ויחי ד"ה יגוע) ששמע מאביו כי הצדיק המלמד זכות על כלל ישראל בחייו, זוכה למדרגה זאת גם בעלמא דקשוט להמליץ טובה על ישראל, כי צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא (ברכות סד.), וכמנהגם כאן למטה כן נוהגים גם למעלה בשמים. ועוד מקובל בשם צדיקים שכשנסתלק הרה"ק מברדיטשוב לבית עולמו התעלטה נשמתו למדרגת מלאך שרף ונהיה מנושאי המרכבה. וזהו שאנו אומרים בפיוט 'ויזשר יליצו בעדנו חיות אש' היינו הצדיקים שהתעלו למדרגת שרפי מעלה.

וכן כתב בדעת משה להרה"ק רבי משה מקוֹזניץ ע"ה (בשלח ד"ה או יאמר ויהי) שיש להודות לה' יתברך שברא צדיקים בעולמו, וזהו שכתוב (תהלים קא) 'הודו לה' כי טוב' שיש להודות לה' שברא בעולמו את הצדיק הקרוי 'טוב', 'כי לעולם חסדו', שרצה הקב"ה להמשיך חסדו וטובו בעולם, ולשם כך ברא את הצדיק שבזכותו יהיה נשפע חסד לעולם.

וּשְׁמַחַת בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו' (כו יא).

חובתו של כל יהודי זכות גדולה היא לו לשמוח ולהודות בכל לב על שזיכה אותנו ה' ושתל צדיקים בכל הדורות, כמו שמובא בתפארת שלמה (ד"ה א"י ושמחת) על הפסוק **ושמחת בכל הטוב**, שהצדיק נקרא 'טוב' כמו שכתוב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב, ובזה יש לנו לשמוח שנתן לנו ה' צדיקים שבכוחם מתקיים העולם כמו שכתוב (משלי י כה) 'וצדיק יסוד עולם'. וזהו שתקנו חז"ל (ברכות נח.) לברך בראיית חכמי ישראל 'שחלק מחמתו ליראיו', שיש לנו להודות ולשבח לה' על הצדיקים חכמי ישראל שנטע בקרבנו. וכבר היה מעשה **בהרה"ק החוזה מלובלין ע"ה** שהיה חי ט"ז שנה בימי הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בעל הקדושת לוי, ובכל יום ויום היה לו זמן קבוע ומיוחד להודות ולשבח לפני ה' ששלח נשמה גדולה ונשגבה כנשמת הרב מברדיטשוב ע"ה להאיר בה את העולם.

והרבה הפליגו צדיקי הדורות בגודל מעלת הרה"ק הקדושת לוי ע"ה, אשר כל ימיו היה מרבה להמליץ אך טוב וחסד על ישראל

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כלל ישראל בזכות הצדיקים - והצדיקים בזכות ישראל

המקושר לצדיק חשוב כעומד לפני ה'

עוד מעלה גדולה בהתקשרות לצדיקים, שעל ידיה נחשב האדם כמי שעומד תמיד לפני ה' יתברך, כידוע דברי הירושלמי (שבת פ"א ה"ב) 'כל האומר שמועה בשם צדיק יראה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו', נמצא שהמתקשר לצדיק הרי כעומד לפניו, והרי הצדיק עומד במחשבתו תמיד לפני ה' יתברך, וכיון שהוא כעומד לפני ה' יתברך אין שורה בו שום שכחה מאיתו יתברך, כמו שיש לרמז בדברי המשנה (פאה פ"ו מ"ד) שהשוכח מן התבואה 'שלפניו' אין זה חשוב שכחה, ופירש הרה"ק מהר"ש **מבעלזא ע"ה** שהצדיק העומד לפניו יתברך אין שייך בו שכחה, כי תמיד עומד הוא להיזכר ביחוד ה'. והמקושר לצדיק זוכה מכוחו להיות ניצב תמיד לפני ה'.

המקושר ברבו דבוק בה' גם בביתו

והנה לא זו בלבד להיות האדם קרוב אל הצדיק, הרי הוא מקושר אליו ומקבל מכוחו שפע קודש, אלא גם להיות האדם בביתו עליו להוסיף ולהתקשר אל רבו, לבל תיפסק ממנו ההשפעה מעם רבו, וכמו שפירש הרמ"מ **מקושוב ע"ה** בספרו **אהבת שלום** (ואתחנן ד"ה לך אמור) על הפסוק (לעיל ה כז-כח) 'לך אמור להם שובו לכם לאוהליכם, ואתה פה עמוד עמדי', שזה עצמו נכלל בצווי לומר לבני ישראל, שגם בשובם לאהליהם יתנו אל ליבם שמשה רבינו עודנו עומד לפני ה', ואינו מפסיק כל עיקר מעבודתו, ואם יתקשרו ברבם בהיותם רחוקים ממנו, יזכו גם אז להיות נזכרים לטובה לפני ה' בכל דרכיהם.

ובודאי שדברים אלו נוהגים בכל הדורות, שהרי אתפשטותא דמשה בכל דרא, כדאיתא בתיקוני זוהר (תקון ס"ט קיא: קיב): דעתיד כולי האי לאתחדשא על ידא דמשה בסוף יומיא בדרא בתראה וכו', ואתפשטותיה הוא בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא, עד שתין רבוא, לאשלמא לכלהו מפגימו דלהון. [שעתיד כל זה להתחדש על ידי משה בסוף הימים בדור האחרון וכו', והתפשטותו היא בכל דור ודור, בכל צדיק וחכם המתעסק בתורה, עד ששים ריבוא, להשלים את כולם מהפגמים שלהם].

כפי ההתקרבות אל הצדיק כן זוכה לקבל ממנו

והנה כשמבקשים למלא כלי משקה מצינור, צריך להניח כלי קיבול קרוב לצינור, ואם יתרחק הכלי מן הצינור לא יוכל לקבל מאתו, כעין זה פירש הרה"ק **רבי שלום מבעלזא ע"ה** את אופן קבלת ההשפעה מהצדיק, כפי התקרבות האדם אל הצדיק להתקשר ולהידבק בו, כך זוכה לקבל מאיתו שפע קדושה וברכה, וצריך להיזהר לא להתרחק מהצדיק כדי שלא תלך ההשפעה לאיבוד. וכך כתב בתפארת **שלמה** (יתרו ד"ה אני) בשם הרה"ק **רבי משה ליב מסאסוב ע"ה**, על הכתוב (בראשית מד יז) 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד', כי כאשר דרך הגביע שהוא כלי המקבל צריך להיות עומד למטה מכלי הנשפך ממנו לתוכו, כי אם הוא עומד למעלה איננו יכול לשפוך בתוכו, כן התלמיד צריך להיות שפל בדעתו נגד הרב המשפיע לו ואז יהיה ראוי לקבל ממנו.

ובזה ביאר הרה"ק מסאסוב (ליקוטי רמ"ל מקץ): 'מאוד מאוד הוי שפל רוח' (אבות פ"ד מ"ד), כי אם ירצה האדם להריק מכלי אל כלי, אזי זה הכלי שהוא משפיע ומוריק צריך להיות למעלה והכלי שמקבל צריך להיות למטה, לכן אמר 'מאוד מאוד הוי שפל רוח', כדי שתוכל לקבל מכל אדם איזה מדה טובה, וזה 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד', היינו שיוכל לעשות את עצמו כלי המקבל כמו הגביע שיכול לקבל כל דבר, כן אתה תוכל לקבל מכל אדם מדות טובות ותוכחות, 'הוא יהיה לי עבד', 'אתם עלו לשלום אל אביכם', היינו לה' יתברך.

כפי מוראו מרבו כן זוכה לקבל ממנו

מכל מקום יזהר התלמיד שלא להתקרב יתר על המידה אל רבו, ואדרבה כפי המורא מפניו כן יזכה לקבל ממנו, כמו שאמר הרה"ק **רבי מנחם מענדל מרימנוב ע"ה** בבאור דברי חז"ל (אבות פ"ד מ"ב) מורא רבך כמורא שמים, שיש ללמוד דרכי מורא רבך מצבא השמים, כי הלבנה מקבלת את אורה מן החמה, אבל בהתקרבה אל החמה אין אורה חזק כמו בזמן שהיא מתרחקת ממנה, וזה לאות גם לענין התלמיד והרב, ככל שיירא התלמיד מרבו ולא יתקרב אליו יותר מדי, כן יזכה לקבל ממנו שפע טוב.

ובאתא אל הפנה וגו' הגדתי היום לה' אלקיך (כ"ג). כל עבודת ה' של האדם היא מכוח הצדיק המשפיע על כל הקרובים אליו, ומאידך גיסא כל מדרגות הצדיק באות מכוח כלל ישראל, ובה פירש בדברי **יחזקאל** (ד"ה ובאת) דברי הכתוב **ובאת אל הכהן וגו' ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך וגו'**, ולא כתוב 'הגדתי היום לה' אלוך', כי זהו עצם הגדת איש ישראל לכהן, כל מה שזכיתי להבאת ביכורים הוא מכוח 'ה' אלקיך', מחמת שייחד ה' אלקותו עליך, וכל עבודתי היא רק מכוח 'ה' אלקיך'. אכן בהמשך כתוב **ולקח הכהן וגו' לפני מזבח ה' אלקיך**, כי הכהן בעצמו מייחס את הגדולה והכבוד דוקא לכלל ישראל, וזהו שהכהן אומר **ה' אלקיך**, כל כוחו של הכהן הוא מכלל ישראל שייחד ה' שמו עליהם.

כח הצדיק בא מהמאמינים בו

עד כמה שמתחזקים להאמין בכוחו של הצדיק, כך מתחזק כוחו להשפיע רוב טובה על הדבקים בו, כי כל כח הצדיק בא על ידי תלמידיו המאמינים בו, כמו שאמר הרה"ק **ר' יצחק מווארקא ע"ה** פירוש הכתוב (שמות יח כא) 'ואתה תחזה מכל העם', כי מה שהצדיק רואה ברוח הקודש, הוא רק על ידי 'כל העם', על ידי שמתקבצים אצלו תלמידים וחסידים.

כפי הידיעה שאין לו השגה ברבו כך מקבל מכוחו

והנה אמרו חז"ל (מו"ק יז). אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (מלאכי ב ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא', אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו, ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו. והקשה הרה"ק **ר' זושא מאניפולי ע"ה**, שהרי לאדם פשוט אין כל השגה במלאך, ואם כן לא יוכל להשיג אם הרב דומה למלאך אם לאו. תירץ הרה"ק, זו אכן כוונת הגמרא, שאם האדם מבין שרבו דומה למלאך ואין לו בו שום השגה, אזי יכול הוא ללמוד מפי הרב ולקבל ממנו תורה, אבל כל זמן שאין התלמיד מתבטל בפני רבו כמו בפני מלאך, אינו יכול ללמוד מרבו ולקבל תורה מפיו.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

החיות שבהנאות עולם הזה והפכם

תאכל בשר, אך מסייגת התורה ואומרת 'אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו', וביאר הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה שבא ללמד שיש לאכול כמו דרכו של הצבי, שאמרו כי גם כאשר הוא ישן עינו אחת פקוחה לשמור שלא יבוא אי מי להזיקו, וכך האוכל יש לו להשאיר עין אחת פקוחה לשמור שלא ימשך אחר תאוותו, שלא יבוא לידי כך ששקוע כולו בתאוותיו ומשם הדרך קצרה להתרחק מעבודת ה'.

ברכות הנהנין נתקנו כדי שלא ימשך אחר הגשמיות שבמאכל

האכילה היא דבר העומד בין הקדושה וחליה ההיפך, יתכן שני בני אדם תמימי דרך ויראי ה' הנוטלים מאכל אחד ושניהם יודעים מי הוא המקיים ומחייב את המאכל ומי הזן את העולם, אולם הבדל שונה ומהותי יש בהם, האחד מברך כדי שיוכל לאכול, והשני אוכל כדי שיוכל לברך. שלכך נתקנה הברכה להעלות את המאכל לקדושה כמו שכתוב (תהלים מ ט) 'לעשות רצונך אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי' שכל מטרת אכילתו היא למען התורה ונמצא שהתורה עצמה היא השורה בתוך מעיו, וזה נעשה על ידי שאוכל למען הברכה, כמו שביאר האריז"ל (שער המצות פר' עקב אות קכח): ודע כי צריך האדם להיזהר בתכלית בברכות הנהנין כי גוף האדם נהנה מהן ומתקדש בברכות אלו וכמו שכתוב 'ותורתך בתוך מעי' וגורם שפע עליון באדם.

וכתב בליקוטי (אורח נטילת ידים לסעודה ובציעת הפת הלכה ו צה): ועל כן אנו מזהרין שיהיה כל אכילתנו על פי התורה, כמו שכתוב, 'ותורתך בתוך מעי' וכמו שפרש רש"י שם, כל מאכלי על פיך. כי אנו צריכין לאכל כל המאכלים בקדושה על פי התורה ולברך על כל דבר תחילה וסוף כדי שנזכה על ידי האכילה לקבל חיות שהוא שכל דקדושה. שעיקר השכל הוא חכמות התורה הקדושה שעיקרה הוא הלימוד המביא לידי מעשה לידי קיום התורה לנצח וכו'. ועל כן עיקר האכילה צריך להיות לחם ומלח כנ"ל, כי שורשם נמשכים מלימוד הקדוש הזה ובו כלולים כל הלימודים שבעולם שהם בחינת כל טעמי הפרות והמאכלים שבעולם.

שבעולם עומדים להכרעה האם יעשו לשם שמים ואז יקבלו חיות, או שינהגו בהם בני האדם כבהמות למלא גופם ותאוותם ואז יחתכו את דינם למיתה וכיליון, ולא רק שאין הם נעשים רוחניים עוד מהפכים את האדם ומדרדרים אותו מדחי אל דחי. לכן אנחנו רואים עד כמה הזהירו צדיקי הדורות לעמוד על המשמר שלא ליפול במכמורות התאוות. ואין הדבר אמור למשוך ידיו ולא לקיים את גופו במאכל ומשתה ושינה וכיוצא בזה, אלא להיפך, לעשותם באופן הראוי בקדושה לשם שמים, ואז יקבלו הדברים הגשמיים את חיותם ונעשים רוחניים, ובכך מעלה כל הדברים לשורשם, שהרי לשם כך נבראו כל ענייני העולם הזה, כדי לקדם אותם ולגלות בתוכם את חיות ה' המחיה אותם, שבלא חיות ה' היו בטלין ומבוטלין, רק שהחיות אכן נמצאת בתוכם להחיותם, אך מכוסה ומוסתרת היא.

כך רוצה הקדוש ברוך הוא שתהיה הקדושה נסתרת, וגילו לנו רבותינו שרצונו יתברך בזה, כדי שהאדם שנשלח לעולם לקדש את גופו ואיתו את כל העולם, הוא שיגלה בהם את הקדושה בכך שמשתמש בהם לצרכי גבוה, ונמצא מברר את האוכל מתוך הפסולת, האוכל היא חיות ה' שבדבר, והפסולת היא העטיפה המכסה בתאוות וחשקים נפסדים, ובזה מקדש את כל הבריאה ומגלה בה את חיות ה', נמצא שבמעשיו גורם שיבוא העולם לתכליתו שבשבילה נברא. ורבות מובא ומבואר עניין זה בספרי הקודש ובפרט בדברי גדולי החסידות, הבעל שם טוב ע"ה וממשיכי דרכו.

הזהירות בשעת האכילה לפקוח עין לרוחניות שבדבר

וכך נרמזו הדברים בפסוק (דברים יב כב) 'אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו', והמדובר שם כשאדם רחוק מבית המקדש ואינו יכול לאכול בשר קודש, הותר לו בשר תאווה, כמו שנאמר (שם פסוק כ) 'כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר דיבר לך ואמרת אוכלה בשר כי תאווה נפשך לאכול בשר, בכל אות נפשך

שְׁלֹשָׁה שְׁאָכְלוּ עַל שְׁלָחַן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דְּבַר תּוֹרָה, כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מִתִּים (פ"ג, מ"ג). כל ענייני עולם הזה אין להם קיום וחיות בפני עצמם ורק כאשר הם טפלים לחלק הרוחני שבאדם שמסייעים לו לעסוק בתורה ולקיים מצוות ומעשים טובים, אז מקבלים הם את חיותם מהתורה. ואחר כונת הלב הן הן הדברים, אם מתכוון האדם במעשיו הגשמיים שיהיו נעשים לשם שמים, בבחינת 'בכל דרכיך דעהו', להיות כוונתו בכל דרכיו הגשמיות לתכלית עבודת הבורא, הרי הוא זוכה לקרב הדברים לשורשם הרוחני, אבל אם אין כוונתו אלא לצורך ולהנאתו הרי הוא משפיל את הגשמיות ומונע ממנה את האפשרות להגיע לתכלית האמיתית.

ועל כך נסובים דברי המשנה וכמו שפירש החסיד יעב"ץ ע"ה בביאור למשנתנו 'שלשה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים', שכל הדברים הגשמיים אין להם קיום בזכות עצמם, וכל בריאתם היא כדי לסייע לאדם להתקרב על ידיהם לעבודת ה', ולפיכך העוסק בתורה על שולחנו וכוונתו באכילה לסייע להגיע אל התורה, הרי הוא נותן קיום וחיות למאכליו הגשמיים כי הם נעשים טפלים לתורה הנצחית, אבל אם אינו אומר דברי תורה על שלחנו הרי אין שום חיות למאכליו וכאילו הם כבר מתים, ולכן 'כאילו אכלו מזבחי מתים' כמו מת שאין לו טעם באוכל ובמנעמי העולם, כך מי שלא מנהיג מעשיו לצורך התורה, נמצא שהוא נהנה מדבר שאין לו חיות והנאה, שמכיון שעומדים המאכלים להיפסד מחמת שאין להם חיות רוחנית חשובים הם כאילו כבר נפסדו.

וזהו שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ז) אם אין תורה אין קמח, שמאכליהם של מי שאינו עוסק בתורה חשוב כמי שאיננו בנמצא, והוא נידון על שם סופו שעומד להפסד, אבל אין הכוונה כפשוטו שהרי מוצאים אנו עמי הארץ שיש להם מזונות בריווח, אלא הפירוש הוא כנ"ל שכל מאכליהם כאילו הם מתים ואינם במציאות (יעב"ץ).

תכלית עניני העולם כדי שהאדם יגלה בהם את הקדושה הטמונה בהם
הכלל היוצא מהדברים, כי כל ההנאות

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל

נ"ך מקראות גדולות

נך תלמידים

נ"ך מקראות גדולות - לתלמידים

משך חכמה
המבוארצרור המור ואשכול הכופר
המבוארעקידת יצחק
המבוארמאיר תהילות
המבואר - תהליםאורים ותומים
המבואר - ירמיהפניני אביר יעקב
תורה

חק ליעקב

זרע שמשון
המבוארתורת משה - אלשיך
המבואר

ביאורי התוספות

עין יעקב

שולחן שבת
עם אור החיים

חיים כולכם חיים

אוצרות אור החיים
מתיבתא

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל

אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי' להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

ל להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזין בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com